

15

Mescid-i Aksâ'da
Cuma Hutbesi

36

TKA'dan
Örnek Bir Hizmet

19

Kubbetü-s Sahra'da
Miraç Kandili
Programı

37

Zeytin Dağı

22

Kudüs'te
Kanunî İzleri

38

Râbiatü-I Adeviyye
Makamını Ziyaret

24

Kudüs'te
Gördüklerimiz

40

Selmân-ı Fârisî
Hazretlerinin Makamını
Ziyaret

28

Sultan Selahaddin
Eyyübî Hângâhî

42

Makam-ı İbrahim'den
Mezar-ı İbrahim'e

30

Hz. Ömer Mescidi

46

Beytüllahm

33

Kıyame Kilisesi

47

Lut Gölü

34

Hürrem Sultan
Hayrâtı

48

Hz. Musa Külliyesi

Kutlu Günlerde Kudüs'te Olmak

Dr. İbrahim ATEŞ
YOYAV Genel Başkanı

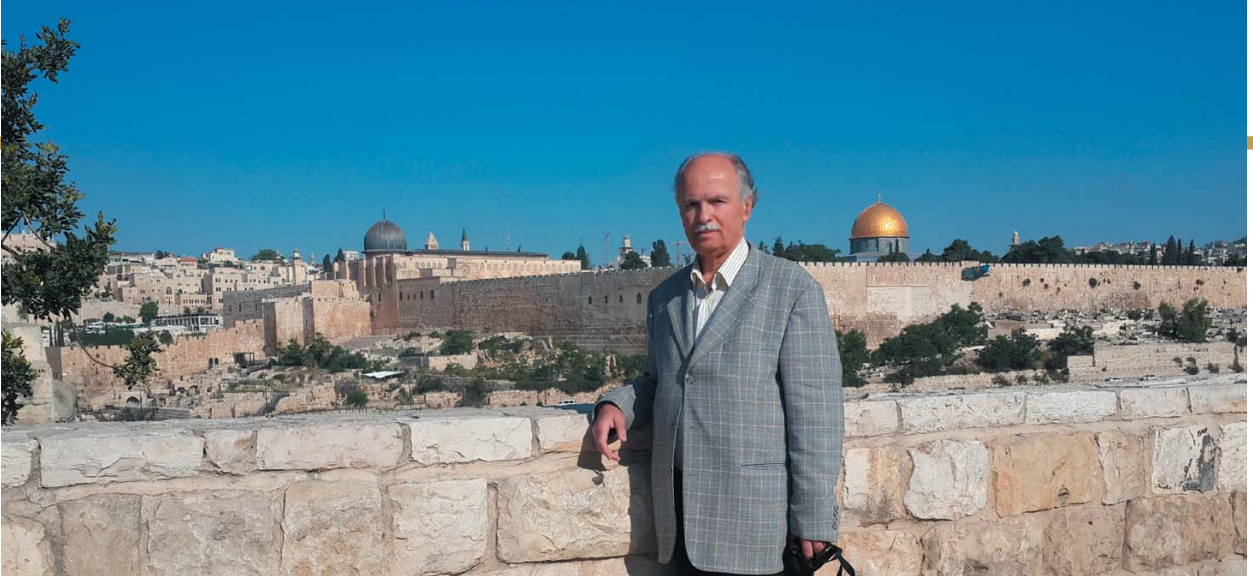
Hız. Peygamber (s.a.v.)'in huzûr-u Hakk'a çıkarılmasının ikinci ayağı olan Mescid-i Aksâ, Kur'ân-ı Kerîm ve hadîs-i şerîflerde adı geçen ve değerine dikkat çekilen iki mescidin ikincisidir. Bu mescid, kutsal kitabımız Kur'ân-ı Kerîm'in İsra Suresi'nin: "Bir gece, kendisine ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulu Mescid-i Harâm'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah, noksan sıfatlardan münezzehtir, O, gerçekten işitendir, görendir." mealindeki birinci ayetinde belirtildiği üzere çevresi mübarek kılınan müstesna bir mekândır. Bir çok peygamberin Allah'a ibadet ettiği ve Hız. Peygamber (s.a.v.)'in Mîraç gecesi kendisi ile buluşan peygamberlere imamet ettiği bu ibadethâne ile O'nu ihata eden mübarek mekânların başında gelen Kubbetü-s Sahra'nın, Müslümanların gönüllerinde farklı bir yeri vardır. Zira bu mübarek mekân, onların ilk kiblesi olmasının yanında, Resûlullah (s.a.v.)'in göklere yücelmeye başladığı yolculuğun ikinci hareket noktasıdır.

Müslümanlar, Yahudiler ve Hristiyanlarca kutsal bir şehir kabul edilen Kudüs'ün kalbi niteliğinde olan Mescid-i Aksâ'nın, iki kıblenin ilki ve ziyaret edilmek için binek hazırlanan üç mescidin üçüncüsü olduğunu bilen Müslümanlar, hac ve umre ziyaretleri için Haremeyn-i Şerîfeyni sık sık ziyaret ettikleri gibi, İsra'nın mesrası olan Mescid-i Aksâ ile çevresindeki mübarek mekânları bağrında barındıran Kudüs-i şerîfi ziyaret etmeye özen göstermektedirler. Bilhassa İsrail'in, Filistin topraklarının büyük bir kısmını işgalinden sonra Kudüs'ün yönetimini de ele geçirip şehir halkına zâlimâne davranışlarda bulunmasından ve zaman zaman Mescid-i Aksâ'ya saldırmasından dolayı, oradaki Müslümanlara destek vermek ve Mescid-i Aksâ'ya sahip çıkmak için düzenlenen gezi turlarını arttırmaktadırlar.

Bu cümleden olarak 23 Nisan-1 Mayıs 2006 tarihleri arasında 68 kişinin katılımıyla Suriye, Ürdün ve Kudüs'e güzel bir gezi düzenleyen YOYAV, gerçekleştirdiği gezide

Kubbetü-s Sahra

Dr. İbrahim Ateş, Mescid-i Aksâ'nın surları önünde.

Kudüs'teki mübarek mekânlarla El-Halil şehrindeki El-Halil Mescidi ve içinde bulunan Hz. İbrahim, Hz. İsmail, Hz. İshak, Hz. Yakup ve Hz. Yusuf peygamberlerle Hz. Hâcer, Hz. Rifka ve Hz. Lâika'nın türbelerini görüp ziyaret etme imkânını sağladı.

Bu geziyle ilgili bilgilerle değerlendirmelerin yayımlandığı YOYAV Dergisi'nin 167. sayısını inceleyen bazı okuyucularımızla dost ve mensuplarımızın istekleri üzerine Miraç Kandilini Mescid-i Aksâ'da kutlamak gayesi ile 06 İbra Tur'la işbirliği yaparak 14-17 Mayıs 2015 tarihleri arasında organize ettiği ikinci Kudüs gezisini programına aldı.

İslamî literatürde mesâcid-i selâse (üç mescid) diye bilinen mübarek mescidlerin ilki Mekke-i Mükerrreme'deki Kabe-i Muazzama'yı kuşatan Mescid-i Harâm, ikincisi Medine-i Münevvere'deki Mescid-i Nebevî, üçüncüsü de Kudüs-i şerifteki Mescid-i Aksâ'dır. Bu mescidlerin, Müslümanların gönüllerinde müstesna bir yeri vardır. Zira Mescid-i Aksâ, Müslümanların ilk kıblesi ve Resûlullah'ı huzûru Hakk'a yücelten yolculuğun ikinci hareket noktasıdır. Mescid-i Harâm da müminlerin ikinci kıblesi ve Miraç mucizesinin ilk hareket noktasıdır. Ravza-i Mutahhara ile kabr-i Resûlullah'ı bünyesinde bulunduran Mescid-i Nebevî ise Medine medeniyetinin merkezidir.

Bu mescidlerin fazilet ve meziyetlerinin beyan buyurulduğu hadîs-i şeriflerden biri: "Benim bu mescidimde kılınan bir namaz (Mescid-i Harâm ve Mescid-i Aksâ dışındaki) diğer mescidlerde kılınan bin namazdan efdaldır. Mescid-i Harâm'da kılınan bir namaz da benim mescidimde kılınan yüz

namazdan efdaldır. Mescid-i Aksâ'da kılınan bir namaz ise, başkasında kılınan beş yüz namazdan efdaldır."

İkincisi de: "Ancak üç mescid için binek hazırlanır. Mescid-i Harâm, benim bu mescidim ve Mescid-i Aksâ."

Bu hadisin işareti istikametinde hazırlıklarını yaparak yüz yıllardır Haremeyn-i Şerifeyle Kudüs-i şerife gitmenin gayreti içinde olan Müslümanlar, önceleri atlar ve develerle, daha sonra otobüslerle yola çıkmışlardır. Şimdi ise uçaklarla seyahat ederek daha kısa bir zamanda ve daha rahat bir şekilde kutsal topraklara gezilerini gerçekleştirmektedirler.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın, bu yıl gerçekleştireceği umre programlarına Kudüs'ü de katması, üç mübarek mescidi ziyaret etme imkânını elde etme bakımından güzel bir gelişme olmuştur. Bu kararın alınmasında katkısı olan yetkililerle Diyanet İşleri Başkanımıza takdir ve tebriklerimizi iletiyor, halkımızın meali arz edilen hadîs-i şeriflerde faziletleri belirtilen bu mescidlerin ziyaretini içeren umre programlarına katılmalarını tavsiye ediyorum.

Mescid-i Aksâ

Mescid-i Aksâ Müslümanların Mahremidir (*)

Recep Tayyip ERDOĞAN
Cumhurbaşkanı

Kabe-i Muazzama'ya el uzatmak kadar canice ve alçakçadır; bir o kadar da tehlikelidir. Eğer dünya, eğer Birleşmiş Milletler çocuklara, camilere, ibadet yerlerine saldıran canileri durdurmayacaksa, o zaman niye var? AB, çocukların hayat hakkını, ibadethaneleri savunmayacaksa niye var? Acaba bu şımarıklık ve vurdumduymazlık daha ne kadar devam edecek?

Neresinden bakarsanız bakın çocukları öldüren veya çocukların ölümüne göz yuman bir dünya sistemi ne yazık ki ahlakî, vicdanî, insanî değerlerden soyutlanmış bir sistemdir.

Zulme rıza göstermek ve zalime göz yummak, akan kana ortak olmaktır.

Zalime sırf mensubu olduğu dininden dolayı arka çıkmak insanî ve adil değildir, İslamî ve imanî hiç değildir. Çocuk katillerine sırf mensubu olduğu cemiyetin mezhebinden dolayı göz yummak asla ve asla vicdani değildir.

Mescid-i Aksa, sadece Filistinlilerin mabedi değil, tüm dünya Müslümanlarının kıblesi, mabeditir. Mescid-i Aksa'ya postalla girmek doğrudan Müslümanların inancına kutsalına saldırmaktır. Mescid-i Aksa'ya postalla girmek, tüm Müslümanların mahremine girmektir. Mescid-i Aksa'ya el uzatmak, -hiç abartmadan söylüyorum-

Fahri Profesörlük töreninden bir görüntü.

(*) Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 7.11.2014 tarihinde Türkmenistan Dışişleri Bakanlığı Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nde kendisine fahri profesörlük unvanının verildiği törende yaptığı konuşmadan alıntıdır.

Kudüs Bize Hz. Ömer'in Emanetidir (*)

Prof. Dr. Ahmet DAVUTOĞLU

Başbakan

İşgalcilere Bursa meydanından sesleniyoruz; nasıl Bursa'nın işgali daim olmasaydı, nasıl izzetli ve onurlu Bursalılar buna izin vermemişse, İzzetli ve onurlu Filistinliler, izzetli ve onurlu Müslümanlar ve insanlık bu işgalcilere fırsat vermeyecektir. .

Nasıl Osman Gazi'nin türbesi kurtulmuşsa, inşallah Mescid-i Aksâ da bir gün hürriyetine kavuşacaktır. Buna kimse engel olamaz.

İşgalciler ne yaparlarsa yapsınlar, dünya ne kadar sessiz kalırsa kalsın bilsinler ki her bir Müslümanın kalbinde, her bir Müslümanın zihninde Mescid-i Aksâ yaşar Mescid-i Aksâ hiç unutulmaz. Kudüs, bizim hem ilk kıblemizdir hem de tarihin bize emanetidir.

Hâlâ hatırladığımda yüreğimi titreten bir olayı da nakledeyim. "Bundan bir kaç sene önceydi, Yüce Meclisimize bizim politikalarımız dolayısıyla bir gensoru verilmişti ya da bir bütçe görüşmesiydi. Anamuhalefet partisi milletvekillerinden, ismini zikretmeyeyim, birisi kalktı ve benim Kudüs'le ilgili bir ifade üzerine 'Niçin Kudüs'le bu kadar ilgileni-

yoruz, neden Araplarla, İsraililerin arasına giriyoruz, neden Kudüs'ü bu kadar öne çıkarıyorsunuz, risk alıyorsunuz?' dedi. Hâlâ hatırımdadır. Şimdi ona verdiğim cevabı bir kez daha burada zikrediyorum.

Kudüs'ün son özgürlük dönemi bizim dönemimizdir. Kudüs bize Hazreti Ömer'in emanetidir. Kudüs bize Yavuz Sultan Selim'in, Kanuni Sultan Süleyman'ın emanetidir. Kudüs bize son Osmanlı askerinin emanetidir. Herkes unutsa Kudüs bizim devamımızdır, bizim devamımız olmaya ebediyen devam edecektir.

Kimse bir Türk'e dönüp de "Kudüs Senin davan değildir diyemez."

Kimse bize dönüp de 'Ortadoğu bataklığına bulaşmayalım, Kudüs'le ilgilenmeyelim' diyemez. Kimse, Kudüs'ün, Mekke'nin, Medine'nin, Bağdat'ın, Şam'ın, Kahire'nin olduğu Ortadoğu'ya 'bataklık' diyemez. O Ortadoğu'yu bataklık haline getirenler eğer varsa bu işgalci, bu zalim yönetimlerdir. İsrail yönetimidir.'

Toplu açılış töreninden bir görüntü.

(*) Başbakan Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu'nun, 7.11.2014 tarihinde Bursa Atatürk Kongre Kültür Merkezi (Merinos AKKM) bahçesinde, yapımı tamamlanan bazı eserlerin toplu açılış dolayısıyla düzenlenen törende yaptığı konuşmadan alıntıdır.

Kudüs'e Kudsiyet Kazandıran Kıymet

Kudüs insanlığın vicdanıdır

Dünya'nın en eski yerleşim merkezlerinden olan Kudüs, çok sayıda Peygamberin yaşadığı, bazı Nebîler ve velîlerle mana büyüğü insanların yattığı müstesna ve mübarek bir şehir olmasının yanında, Hz. Peygamber (s.a.v.) tarafından farklı fazilet ve meziyeti haiz oldukları belirtilen üç büyük mescidden biri olan Mescid-i Aksâ ile Resûlullah (s.a.v.)'in göklere yüceldiği yerin üzerine inşa edilen Kubbetü-s Sahra'yı bünyesinde bulundurmaktadır.

Kudsiyetine Kur'ân'da işaret edilerek İsrâ Suresi'nin ilk ayetinde, Mescid-i Aksâ'nın çevresinin mübarek olduğuna dikkat çekilmektedir.

Mescid-i Aksâ, yapıldığı andan itibaren içinde Allah'a ibadet edilen mübarek bir mabed, iki kiblenin ilki ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'in İsrâ ve Miraç gecesinde Peygamberlerin ruhları ile buluşarak onlara imam olup iki rekât namaz kıldığı Mescid'dir.

Büyüklerimizin bize bildirdikleri gibi, "mekânın şerefi mekân iledir." Kudüs'ün değeri de Kur'ân'da mübarek olarak nitelenmesinden, bağrında barındırdığı Mescid-i Aksâ'da bazı peygamberlerin Allah'a ibadet etmesinden, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ervâh-ı enbiyâ ile buluştuğu mekân olmasından ve huzûr-u Hakk'a yüceldiği yolculuğun burada başlamasındandır. Bunun için, Müslümanlar tarih boyunca, Kudüs'ün korunmasına ve kurtarılmasına olağanüstü özen göstermişler, bu uğurda birçok şehit vermişlerdir.

Hz. Ömer (r.a.)'in fethettiği, Selaheddîn-iEyyûbî'nin kurtardığı ve Osmanlıların uzun yıllar himaye ettiği Kudüs'ü şerifin 1967 Arap-İsrail Savaşı sonucu İsrail tarafından işgal edilmesi çok hazîn olduğu gibi, İslam dünyası için de büyük bir züldür. Bu zilletten bir an önce kurtulmak için Kudüs ve Filistin'in İsrail tahakkümünden kurtarılması gerekir. Bunun için uluslar arası kuruluşlar nezdinde devamlı girişim-

lerde bulunulması ve İslam ülkelerinden Kudüs'e geziler tertiplenerek O mübarek mekânlarla Kudüs halkına sahip çıkılması icap eder. Bu bakımdan bu yıl Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Umre ziyaretlerine Kudüs'ü de katması memnuniyet verici bir uygulama olmuştur. Bu uygulama doğrultusunda Umre ziyareti için Haremeyn-i Şerîfeyne giderken Kudüs'ü şerife uğrayıp Mescid-i Aksâ ile Kubbetü-s Sahra'yı ve diğer mübarek mekânları ziyaret eden Türklerin Mescid-i Aksâ ile Kudüs sokaklarını doldurmaları onur verici bir olay ve güzel bir gelişmedir.

İsrail'in kısılcığında esaret hayatı yaşayan Kudüs halkı ile Hz. İbrahim (a.s.)'i bağrında barındıran el-Halil şehri sâkinlerine müzâhir olup milletimizin yanlarında olduğunu ifade etmek ve Müslümanların ilk kiblesi olan Mescid-i Aksâ ile Hz. İbrahim, Hz. İsmail, Hz. İshak, Hz. Yakup ve Hz. Yusuf Peygamberlerle Hz. Hâcer, Hz. Rıfka ve Hz. Lâika'nın medfun oldukları el-Halil mescidine sahip çıkmak için alınan bu kararı alanlarla uygulayanlara takdir ve tebriklerimizi iletiyor, fikrî ve fiilî faaliyetlerimizle destekliyoruz.

Bu inanç ve anlayışla Kudüs'e ikinci gezimizi gerçekleştirmenin mutluluğu içinde olduğumuzu ifade etmek istiyoruz.

Kudüs yolcuları, hareket öncesi YOYAV Kültür Merkezi'nde birarada.

Mescid-i Aksâ

Mescid-i Aksâ, dünya üzerinde insan eli ile inşa edilen ikinci mescittir. İlk mescidin, Mescid-i Harâm olduğu zaten ayetle sâbittir Mescid-i Aksâ'nın, ikinci mescid oluşunu Peygamberimiz (s.a.v.) bildirmektedir. Ebu Zer el-Gıfârî sorar: "Yâ Resûlallah! Yeryüzünde ilk mescid hangisidir?" Peygamberimiz (s.a.v.): "Yeryüzünde ilk mescid Mescid-i Haram, ikincisi ise Mescid-i Aksâ'dır. Aralarında 40 yıl vardır." buyurmuştur.

Mescid-i Aksâ, Mekke'deki Harem-i Şerîf ve Medine'deki Mescid-i Nebevî'den sonra üçüncü mukaddes mesciddir. Bu mukaddes mekânları Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle ifade etmiştir: "Saduce üç mescid için özel olarak yolculuğa çıkılır: Mescid-i Harâm, benim Mescidim ve Mescid-i Aksâ." Malum olduğu üzere Kâbe, Hz. Âdem'den beri kible idi. Hz. İbrahim ve O'nun dinine tabi olan Hanifler de Kâbe'ye yönelerek ibadet ediyorlardı. Hz. Muhammed (s.a.v.)'in Miraç'ında namazın farz kılınmasıyla birlikte kible Mescid-i Aksâ'ya tahvil edildi. Bu hicretin 16. ayına kadar böyle devam etti. Ancak Efendimiz (s.a.v.) Kâbe'ye yönelerek ibadet etmeyi arzuluyordu. Özellikle Medine'de bir kısım Yahudilerin "Muhammed ve ashabı hem bizim dinimize inanmıyorlar, hem de bizim kiblemize doğru ibadet ediyorlar..." gibi alaycı sözleri üzerine Resûlullah Allah'tan kiblenin değiştirilmesini temenni ederek zaman zaman yüzünü semaya çeviriyor ve bu hususta gelecek haberi bekliyordu.

Bir müddet sonra beklenen vahiy gelmiş, Cenâb-ı Hak Bakara Suresi'nin 144. ayetinde: "Biz, kiblenin değişmesini talep ederek yüzünü semaya çevirdiğini görüyoruz. Şimdi

seni razı olacağın kible (Kâbe) ye döndüreceğiz. Artık yüzünü hemen Mescid-i Harâm tarafına çevir. Siz de ey inananlar nerede olursanız olun yüzlerinizi ona doğru çevirin." buyurmuştur.

Bu esnada Resûlullah Seleme oğulları mahallesinde öğle veya ikinci namazının üçüncü rekâtında bulunuyordu. Namazı bozmadan cemaatle birlikte kalan iki rekâtı Kâbe istikametine yönelerek kılmışlardır. Bu hadisenin anısına buraya mescid yapılarak adına "Mescid-i Kibleteyn" yani "İki Kibleli Mescid" denilmiştir.

İslam tarihinde Mescid-i Aksâ'yı asıl öne çıkaran ve O'nu mukaddes kılan; Peygamberimiz (s.a.v.)'in Miraç'a buradan yükselmesidir. Hicretten bir buçuk sene önce Allah'ın özel daveti üzerine Peygamberimiz (s.a.v.), Cebrail (a.s)'ın rehberliğinde bir Cennet bineği olan Burak'a binerek, Mekke'deki Mescid-i Harâm'dan Kudüs'teki Mescid-i Aksâ'ya gelmiştir. Burada bütün peygamberlerle görüşmüş, onlara imam olarak iki rekât namaz kıldırıştır. Bir hutbe okumuş ve buradan göklere, ilahî huzura kadar yükselmiştir.

Mescid-i Aksâ'nın avlusundan bir görüntü.

Dr. İbrahim Ateş, Mescid-i Aksâ'nın mihrap ve minberi önünde.

İsra hadisesinin belirtildiği ayette mübarek olduğu bildirilen Mescid-i Aksâ'nın çevresi, başta Kudüs olmak üzere Filistin topraklarıdır. Bugün Mescid-i Aksâ'nın kapladığı alan 144 dönüm kadardır. Eski Kudüs surları içinde etrafı ikinci bir surla çevrilidir. Şu anda Mescid-i Aksâ'nın dört minaresi vardır. Mescid-i Aksâ'nın genellikle namaz vakitlerinde Hitta kapısı açıktır. Esbât, Magâribe ve Silsile kapıları Cuma günleri açılır. Esbât kapısı ya da As-

lanlı kapıya; Hz. Yakub (a.s.)'un oğullarına nisbetle bu isim verilmiştir. Burası mescidin kuzeydoğu tarafının en son kısmıdır. Ziyaretçiler daha çok bu kapıdan girerler. Bu kapı aynı zamanda şehrin kapısıdır. Hitta kapısı; Mescidi Aksâ'nın kuzey kapısıdır. Bu kapıdan eğilerek girilmektedir. Mescid-i Aksâ'nın temelini atan ve ilk duvarlarını ören Hz. Davut (a.s.)'tur. Fakat tamamlayamadan vefat etmiş ve bitirilmesini oğlu Süleyman (a.s.)'a vasiyet etmiştir. Hz. Süleyman (a.s.), önce Kudüs'ün etrafına beyaz taştan kalın ve uzunca bir sur yaptırmış, sonra mescidi tamamlamıştır.

M.S. 70 yılında Romalılar, Mescid-i Aksâ'yı yerle bir etmiştir. Bu yıkımdan sonra geriye sadece Batı duvarının bir parçası olan ve bugün Müslümanlarca "Burak Duvarı", Yahudilerce de "Ağlama Duvarı" olarak bilinen bölüm kalmıştır. Burası Yahudi emellerinin simgesi ve kutsal bir ziyaret yeri hâline getirilmiştir. Emevî halifelerinden Abdülmelik b. Mervan, bugün namaz kılınan ve Mescid-i Aksâ olarak bilinen caminin altında bulunan ve Mervan Mescidi olarak adlandırılan kısmı elden geçirmiş ve cami hâline getirmiştir. Daha sonra da mübarek taşın yani Sahra'nın üzerine bugünkü altın kubbeli mescidi inşa ettirmiştir. 1099 yılında Haçlılar, Mes-

Mescid-i Aksâ'nın içinden bir görüntü.

YOYAV gezi grubu, 14.05.2015 Perşembe günü Mescid-i Aksâ'da yatısı namazında.

YOYAV gezi grubundan beş kişi, Mescid-i Aksâ'nın mihrabı önünde.

YOYAV gezi grubu, 14.05.2015 Perşembe günü yatsı namazı sonrası Mescid-i Aksâ'nın mihrabı önünde.

cid-i Aksâ'yı kiliseye çevirmişlerdir 1187'de Selâhaddin Eyyûbî, Mescid-i Aksâ'yı yeniden camiye çevirmiş ve üç bin tahta parçasından oluşan muhteşem bir minber yaptırmıştır. Bu minberde hiç çivi kullanılmamıştır. Bu minber bir Yahudi'nin camiye ateşe vermesi ile tamamen yanmış ve yok olmuştur. 1923'te Türkiye'den giden Mimar Kemalettin Bey, Kubbetü-s Sahra ile birlikte Mescid-i Aksâ'yı da yeni baştan tamir etmiştir.

Mescid-i Aksâ, bugün bir orta ve üçer yan sahandan oluşmaktadır. Kible tarafına paralel uzanan bir çapraz sahan ve bunun orta sahanla kesiştiği yerde de kubbe vardır. Mescid-i Aksâ'nın kubbesi birbirine geçmeli iki kubbeden oluşmaktadır. İçerideki kubbe ahşap; dışarıdaki kubbe ise dışarıdan görünen kurşun kubbedir. 1967'de İsrail askerleri camiye girerek Müslümanları şehit etmişlerdir. Peygamberler Mescidi veya Kadîm (eski) Mescid, Mescid-i Aksâ'nın tam altında bulunmaktadır Bura-

ya caminin kapısından sekiz basamaklı merdivenle girilmektedir. Burada yüksek tavanı taşıyan kalın duvarlar bulunmaktadır. Alt tarafında ise mihrap ve minber vardır. Bu alt kata "Eski Aksâ" ismi verilir. Giriş kapısı Mescid-i Aksâ'nın önündendir İçeride iki bölüm vardır.

Burak Mescidi ziyaretinden bir görüntü.

Mescid-i Aksâ altındaki eski Aksâ Mescidi'ne iniş.

Burak Mescidi içinden bir görüntü.

Kubbetü-s Sahra

Kudüs'ün ve Mescid-i Aksâ haremının bir sembolü olarak gördüğümüz altın kubbeli, mavi çinili olarak sekizgen biçimde olan cami Kubbetü-s Sahra'dır İçinde bulunan ve İslam tarihinde "Sahra" olarak bilinen mukaddes kayanın tarihi oldukça eskidir. Emevî halifesi Abdülmelik b. Mer- van, Kubbetü-s Sahra'yı 691 tarihinde yaptırmıştır. İnşaat masrafları için ayırdığı parayı saklamak için Kubbetü-s Silsile (Zincir Kubbesi) diye anılan binanın yapılmasını emretmiştir. Rivayete göre bu binayı o kadar beğenmiş ki, Kubbetü-s Sahra'nın

da aynı plana göre yapılmasını emretmiştir. Sahra, abanoz ağacından bir kafes ve dibadan perdeler ile çevrili idi. Sekizgen tarzında yapılan Kubbetü-s Sahra'nın yapımında Bizanslı ve Suriyeli sanatçılar çalışmıştır.

Kubbetü-s Sahra'nın dört kapısı vardır Kuzeyde Cennet kapısı, güneyde Kible kapısı, doğuda Nebî Davud kapısı ve batıda Silsile veya Mağrib kapısı. Kubbetü-s Sahra'nın iç kısmının ilk bölümü, sekiz ayak ve bu ayakların arasında bulunan ikişer sütundan meydana gelmiştir. Kubbeyi tutan ikinci

Kubbetü-s Sahra'nın Mescid-i Aksâ tarafından bir görüntüsü.

YOYAV gezi grubu Kubbetü-s Sahra önünde.

kısım ise dört ayak ve on iki sütunun taşıdığı ve on altı pencerele yüksek bir kasmağa oturan kubbeyle örtülüdür. Kubbetü-s Sahra'nın en gösterişli bezemeleri kubbe, kubbe kasmağı ve kemer aralarını süsleyen altın zemin üzerine sarı ve yeşil mozaiklerdir. Bugün Kubbetü-s Sahra'nın dışında gördüğümüz çini ve yazı 450 yıldır orijinal hâli ile boy göstermektedir.

“Sahra = Muallak Taşı” tam kubbenin altında bulunmakta olup altına merdivenle inilmektedir. Sahranın altındaki mağara kısmı 70 kişiliktir. Tam orta yerinde tepede büyük bir delik bulunmakta olup, burada büyükçe bir avize asılıdır. Daha önceleri değerli bir inci, Hz. İbrahim'in kurban ettiği koçun boynuzu, Peygamberimiz (s.a.v.)'in ve Hz. Ömer (r.a.)'in sancağı, Hz. Hamza (r.a.)'nın kalkanı; kubbenin ortasında sarkan bir zincirde asılı olarak muhafaza edilmekteydi. Bu emanetler sonradan Abbasiler tarafından Kâbe'ye götürülmüştür.

Sahra yarım daire şeklindedir. Yuvarlak yanı doğuya, düz yanı batıya bakar. Güneybatısında bulunan bir mermer sütun parçası üzerinde Peygamberimiz (s.a.v.)'in Miraç gecesinde göğe yükselmek için Burak'a bindiği sırada oluşan ayak izi vardır. Ayak izi zarif bir kubbenin içinde bulunmaktadır. Bu kubbe, kible tarafından, Sahra'nın altına inerken sol tarafta yer almaktadır. 11 basamakla inilen Sahra'nın altı olan mağaranın yüksekliği yaklaşık iki metre kadardır. Kubbetü-s Sahra'nın avlusunda sekiz adet kemer vardır. Kubbetü-s Sahra avlusunda müstakil olarak duran tek kubbeli, üçü açık, diğeri kapalı bulunan dört adet şirin yapı yer almaktadır. Bunlardan; Kubbetü'n- Nebî mihrabında, Peygamberimiz (s.a.v.), Miraç gecesinde peygamberlere namaz kıldırmasıdır.

Muallak Taşı (Sahra)'nın altındaki mağaradan bir görüntü.

YOYAV gezi grubunun bir kısmı, Muallak Taşı (Sahra)'nın altındaki mağarayı ziyaretlerinde.

Mescid-i Aksâ'da Cuma Sabahı

İsra ve Miraç, insanlık tarihinde benzeri bulunmayan ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'in dışında hiçbir peygambere verilmeyen muhteşem, müstesnâ ve mübarek bir mucizedir. Halk arasında Miraç Kandili denilen ve İslamî literatürde "İsra ve Miraç hadisesi" olarak bilinen bu mucize-i Muhammedî'nin yıldönümü dolayısıyla yüzyıllardır İslam dünyasının her yerinde 27 Recep gününe denk gelen günlerde çeşitli kutlama programları düzenlendiği bilinmektedir. Aşağıda arz edilen özellik ve güzelliklerinden dolayı Müslümanların gönüllerinde müstesna bir yeri olan bu hadise, hicretten bir yıl önce vuku bulmuştur. Dolayısıyla bu yıl Müslümanlar İsra ve Miraç hadisesinin 1437. yıldönümünü 15 Mayıs 2015 Cuma gününü Cumartesi'ne bağlayan gece kutladılar.

Önceki yıllarda bu geceyi çoğunlukla Ankara'da düzenlediği programlarla kutlayan ve birkaç defa da bu vesîle ile umre programı düzenleyen YOYAV, bu yıl İsra ve Miraç kandilini Mescid-i Aksâ'da kutlamak amacıyla 14-17 Mayıs 2015 tarihleri arasında 4 gün 3 geceden oluşan "Mescid-i Aksâ'da Miraç Kandili" konulu bir Kudüs gezisi düzenledi.

Bu gezinin belirtilen tarihlerde tertiplenmesinde, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bu yıl umre programlarına Kudüs'ü de dâhil etmesinin ve Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Sayın Mehmet Görmez'in Miraç Kandili'nde Kudüs'e gitmeyi programına alıp Kandilin arefesindeki Cuma hutbesini de Mescid-i Aksâ'da kendisinin irat edecek olmasının büyük rolü oldu. 36 kişinin

katılımıyla gerçekleştirilen bu güzel gezinin, Resûlullah (s.a.v.)'in Kudüs'e gelişinin ve huzûr-u Hakk'a yücelişinin yıl dönümüne denk getirilip, kandil gecesinde Mescid-i Aksâ'yı dolduran ve çoğu Türk olan Müslümanlarla birlikte geceyi idrak ve ihya etmekten duyulan haz ve huzur her türlü tavsifin fevkinde idi. Dost ve mensuplarını böyle bir gecede bu mübarek mekânda buluşturup, burada estirilen manevî havayı birlikte teneffüs ederek Resûlullah'a salât, selam, sevgi ve ihtiramlarını birlikte arz etme imkânını sağlayan YOYAV'ın bu hizmeti takdire şâyandı.

İsrâ, gece yolculuğu anlamına gelen bir kelime olup, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in gecenin bir vaktinde Mekke'den Kudüs'e götürülmesi demektir.

Miraç ise, yükselme vasıtası ve yükselmek manalarına gelen bir kelime olup, din ıstılahında

15.5.2015 Cuma günü Mescid-i Aksâ'da sabah namazı.

YOYAV gezi grubu, 15.5.2015 Cuma (Miraç Kandili) günü sabah namazı sonrası.

Hız. Peygamber (s.a.v.)'in bir gecede uyanık iken ruhu ve bedeni ile Mescid-i Aksâ'dan yüce makamlara çıkarılması demektir.

İsra olayı, İsra Suresi'nin: "Bir gece, kendisine ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu Mescid-i Haram'dan çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah, noksan sıfatlardan münezzehtir. O, gerçekten işitendir, görendir." mealindeki 1. ayeti ile, Miraç olayı da hadîs-i şeriflerle sabittir

Bilindiği üzere Hız. Peygamber (s.a.v.) hicretten bir yıl önce Recep ayının 27. gecesinde Mekke-i Mükerreme'deki Mescid-i Haram'dan Kudüs'teki Mescid-i Aksâ'ya götürülmüş, oradan da semalara çıkarılmış ve bütün gök tabakalarını geride bırakarak mekân ve zamandan münezzehtir olan Allah Teâlâ'nın kelamına ve iltifatına mazhar olmuştur. Cebrail (a.s.)'in rehberliğinde manevî bir vasıta olan Burak ile Mekke'den Kudüs'e getirilen Peygamberimiz (s.a.v.) Mescid-i Aksâ'da iki rekat namaz kılıp, sonra bir başka vasıta olan "Miraç = manevî asansör" ile göklere çıkarılmıştır. Orada hiçbir insan ve meleğin erişemeyeceği yüce makamlara yükselmiştir. Arada vasıta olmadan Allah Teâlâ'dan vahiy almıştır. Miracın sırlarla dolu bu bölümüne Necm Suresi'nin 18. ayetinde işaret edilerek: "Andolsun o, Rabbinin en büyük ayetlerinden bir kısmını gördü." buyurulmuştur.

Hız. Peygamber (s.a.v.)'in Mekke döneminde, belirtilen şekilde bir gece Mescid-i Aksâ'ya, oradan da yüce Rabbi'nin katına

yaptığı bu yolculuk, O'nun için zaman ve mekânın da sahibi yüce Mevla'nın sonsuz kudretini müşahade etme ve O'nun desteğine mazhar olarak risâlet görevinde manevî güç kazanma vesilesi, Müslümanlar için de Allah'a ve Hız. Peygamber (s.a.v.)'e bağlılığı pekiştiren sınav olmuştur.

YOYAV Genel Başkanı Dr. İbrahim Ateş, 15.5.2015 Cuma (Miraç Kandili) günü sabah namazı sonrası Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez ile Mescid-i Aksâ önünde.

YOYAV gezi grubunun hanımlar kısmı 15.5.2015 Cuma (Miraç Kandili) günü Mescid-i Aksâ sabah namazında.

**Kalbinin semasına doğru
miraca çıkamayan,
Rabbine doğru da
miraca çıkamaz.**

15.5.2015 Cuma günü Mescid-i Aksâ'da sabah namazı çıkışı Kubbetü-s Sahra'nın bir görüntüsü.

Recep ayının 27. gecesinin tanık olduğu bu 'büyük buluşma' bizlere, insanın, ilahî rızaya ve desteğe ulaştığında akıl ve idraki zorlayan nice üst derecelere ulaşabileceğini gösterdiği gibi, mânâ âleminde yükselip ilahî rahmet ve huzura erişmenin, öncelikle gönül ve ruh temizliğinden, ahlâkî erdemlere yükselişten, her şeyin sahibi olan yüce Allah'a bağlılık ve boyun eğmekten geçtiğini de hatırlatmaktadır.

Miraç, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in şahsında insanlığın önüne açılan sınırsız bir yükseliş ufkudur. Varlığın özüne ve anlamına yolculuktur. Bu gecede farz kılınan günde beş vakit namaz, iç dünyamızdaki yükselişi ve arınmayı temsil eder. Miraç, toplumsal hayatımızda çalışarak ve başararak gelişmenin, ahlak ve hikmetin terbiye ettiği bilgi ile ilerlemenin imkânı olmalıdır.

Miraç, bizlere hem kendimiz, yakınlarımız ve bütün insanlığın barış ve esenliği için dua etmemiz gerektiğini, hem de ilahî rahmete ancak, nimet ve külfeti insanca paylaşarak her birimiz görev ve sorumluluğumuzu en iyi şekilde yerine getirerek, çevremizde ve dünyada akan gözyaşını dindirerek, sonu gelmez ihtirasların yol açtığı hak ihlallerini, şiddet ve savaşı durdurarak ulaşabileceğimizi hatırlatmaktadır.

Miraç, sevgili Peygamberimiz (s.a.v.)'in bir gece Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksâ'ya, oradan da yüce Allah'ın huzuruna vardığı, içerisinde pek çok hikmetin bulunduğu mübarek bir yolculuktur. Bu yolculuk varlık düzeyinde hakikat göğünün katmanlarında olduğu gibi, Allah'a ulaşmak için kat etmesi gereken yolu görmek isteyenlere de emsal teşkil eden kutlu bir yolculuktur. Bu anlamda Miraç, insanın erdem yolculuğunu, beşerlikten insanlığa insanlığa yükselişini ifade etmektedir. Miraç, gök-

lere olduğu kadar insanın kendi semasına, yani kalbine ve iç dünyasına doğru da yapması gereken bir yolculuktur.

Miraç olayını, sınırlı gücümüz ve bilgimizle değil, her şeyi bilen Allah'ın eşsiz kudretinin ölçüleri ile değerlendirmemiz gerekir. Günümüzde Miraç olayını anlamak, eskiye nispetle daha kolaydır. Çünkü bilim ve teknoloji insanoğlunun ufkunu açmış ve birçok insanın aklının ermediği işler yapıлып ortaya konmuştur. İsrâ ve Miraç olayını insanlık için maddî ve manevî yükseliş sınırlarını gösteren bir mucize olarak değerlendirmek gerekir.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.)'in miracından ilham alarak top yekün insanlığın her türlü ayıp, hata, vebal ve günahı geride bırakarak manevî yükselişi üzerinde de düşünmek zorundayız. Bunun da yolu, fanî hevesler peşinde ömür tüketmek yerine yaşadığımız hayatın geçiciliğini fark edip Allah'a dönmek, O'nun rızasına uygun bir hayat sürmek, geride insanlık için yararlı işler yapmaktır.

Bu inanç ve anlayışla İsrâ ve Miraç gecesini Mescid-i Aksâ'da kutlayıp Kubbet-üs Sahra altında yatsı namazını kıldıktan sonra, YOYAV gezi gurubuna gecenin mana ve mahiyeti ile ilgili önemli açıklamalarda bulunan ve okunan hatm-i şeriflerin duasını da yapan Dr. İbrahim Ateş, konuşmasını şu cümlelerle noktaladı:

"Miraç kandilinizi gönülden kutluyor, bu gecede yapılan duaların bütün İslam âleminin birlik ve beraberliğine, insanlığın hidayetine vesîle olmasını, başta yakın çevremiz ile İsrâ ve Miraç mucizesinin cereyan ettiği kutsal topraklar olmak üzere bütün dünyada hak ihlallerinin sona ermesini, acı ve gözyaşının, şiddet ve terörün yerini kalıcı bir huzur ve barışın almasını yüce Rabbimizden niyaz ediyorum."

Mescid-i Aksâ'da Cuma Hutbesi

14 Mayıs 2015 Perşembe günü beraberindeki bir heyetle Kudüs'e giden Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez ile birlikte aynı uçakta seyahat eden YOYAV Genel Başkanı Dr. İbrahim Ateş, Sayın Görmezle ayak üstü yaptığı kısa görüşmede Miraç Kandilini 36 kişiden oluşan bir gurupla birlikte Mescid-i Aksâ'da kutlamak için Kudüs-ü Şerife gitmekte olduklarını söylediğinde Sayın Başkanın kendilerinin de aynı amaçla Kudüs'e gitmekte olup, ertesi gün Mescid-i Aksâ'da Cuma hutbesini irad edeceğini söylemesi Dr. Ateş ile refakatindeki gurup için büyük bir memnuniyet vesilesi oldu. Zira ilk defa gerçekleştirilecek böyle bir hizmetin kendilerine nasip olması hem kendisi, hem de ülkemiz için bir iftihar vesilesi idi. Sayın Başkanı bu hayırlı hizmetten dolayı tebrik ve takdir eden Dr. Ateş, duyduğu bu sevinçli haberi arkadaşlarına ileterek yaşadığı mutluluğu onlarla paylaştı. Cuma günü sabah namazından sonra Mescid-i Aksâ çıkışında da kısa bir süre Sayın Başkanla görüşüp kandilini kutlayan Dr. Ateş, Mescid-i Aksâ'daki cemaatin büyük bir kısmının Türk olduğunu görmekten duyduğu memnuniyeti kendilerine ileterek, bu yıl Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Umre programlarına Kudüs'ü de katma kararının Mescid-i Aksâ'da yaşanan bu yoğunluğa vesîle olduğuna inandığını belirterek Mescid-i Aksâ'da irad edecekleri Cuma hutbesini dinlemekten haz duyacaklarını ifade etti. Cuma namazı için erkenden Mescid-i Aksâ'da yerlerini alan YOYAV gezi gurubunun, Sayın Başkanın minbere çıktığını görünce sevinçten göğüsleri kabardı ve gözleri yaşardı.

Diyanet İşleri Başkanı bu mübarek günde ve mekânda irad ettiği tarihî hutbesinde şunları söyledi:

"Müminlerin velisi Allah'a hamd olsun!

Sabredenlerin yardımcısı Allah'a hamdolsun!

Müttaki müminlerin destekçisi Allah'a hamd olsun!

Zorbaları ve zalimleri kahr-u perişan eden Allah'a hamd olsun!

"Kulunu bir gece Mescid-i Haram'dan, kendisine bir kısım ayetlerimizi göstermek için çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren" Allah'a hamd olsun!

Allah peygamberini şerefliendirdi ve kendisinden sonra kıyamet gününe kadar ümmetini vahiyle mükellef kıldı.

Allah'tan başka ilah yoktur. Hiçbir ortağı yoktur ve biz buna şahadet ederiz.

Allah, kuluna yardım etmiş, ordusunu izzetli kılmış, düşmanlarını hezimete uğratmıştır. Düşmanlarının tuzaqları boşa çıkmış ve kuşatmaları başarısız olmuştur. Salât ve selamların en güzeli; sadık davetçilerin önderine olsun!

Nebilerin ve Rasullerin Efendisi ve aydınlık yüzlü müminlerin rehberi Peygamber Efendimiz Muhammed (s.a.v.)'in üzerine olsun!

Cenab-ı Hak, ona Mescid-i Aksâ'nın anahtarlarını yüce semada bahşetti, peygamberleri ve nebilere ona tabi kıldı.

Cenab-ı Hak, onu bütün peygamberlerin ve nebilere imamı kıldı, İslam ümmetini de Mescid-i Aksâ'ya mirasçı kıldı.

Müslümanlar, Allah-u Teâlâ'nın Kur'an-ı Kerim'deki emri gereğince Mescid-i Aksâ'yı geçmiş ümmetlerden miras olarak aldılar. Müslümanlar, tarih boyunca bu emaneti muhafaza etmişlerdir.

Müslümanlar, Kur'an-ı Kerim'e uyararak Mescid-i Ha-

Cuma günü cemaatten bir görüntü.

ram, Mescid-i Nebevi ve bu mübarek Mescid-i Aksâ'ya ve Allah'ın diğer mesiclerini koruyarak... Tüm insanlık tarihinde en seçkin ve en hayırlı ümmet olmuşlardır.

Rabbim, Peygamberimizin ehl-i beyt ve sahabelerinden, kendisine tabi olan sadıklardan, kıyamet gününe kadar sünnetini takip edenlerden ve yolundan ayrılmayan mümin kullarından hoşnut ve razı olsun!

Ey Sabırlı ve Sebatkâr Kudüslüleri!

Asil duruşunuz ve bağlılığınızdan dolayı sizlere müjdeler olsun!

Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.)'in müjdesine nail olduğunuz için ne mutlu size!

Kuşkusuz sizler ve sizinle birlikte Mescid-i Aksâ'nın şu eteklerinde yaşayanlar kesinlikle Hakk'ın yolundasınız. Aleyhinize gözüken bütün şartlara rağmen, zalimler asla size zarar veremez. Düşmanlarınız da size galip gelemez. Asıl kuvvet ve izzet sahibi Allah (c.c.) sizinle beraberdir. O, her şeye kadirdir.

Allah'ın yardımı gelinceye kadar Mescid-i Aksâ için bağlılığınıza, cihadınıza ve onu himaye etmeye devam ediniz.

Bildiğiniz gibi Allah-u Teâlâ, bütün peygamberlere hep birlikte içinde namaz kılma şerefini sadece Mescid-i Aksâ'ya nasip etmiş ve Hatemul Enbiya Muhammed Mustafa (s.a.v.)'yi da onların imamı kılarak bu mekanı mübarek kılmıştır.

Ey Kudüslüleri!

Ey Mescid-i Aksâ Ziyaretçileri!

Ey Mescid-i Aksâ'nın bekçileri!

Mescid-i Aksâ'nın bu sırada işgale uğraması yeni bir olay değildir.

Mescid-i Aksâ tarihte de birçok güç ve topluluk tarafından hedef alınmıştır.

Ancak, Allah'ın Mescid-i Aksâ için başka bir iradesi vardı.

Mescid-i Aksâ Kur'an-ı Kerim'de adı zikredilmek suretiyle ebedileştirilmiştir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in

hadislerinde zikredilmiştir. Hepinizce malum olan miraç mucizesinin de mekânı olmuştur.

Yüce Rabbimiz Mescid-i Aksâ hakkında şöyle buyurmuştur.

"Ayetlerimizi göstermek için, kulumu gecelerin Mescid-i Haram'dan etrafını mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya yürüten Allah, bütün noksanlıklardan münezzehtir. Muhakkak ki O, işiten ve görendir."

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) de bir hadis-i şerifinde şöyle buyurmuştur

"Ümmetimden bir taife, düşmanlarına galip gelerek hak üzere bulunmaya devam edecektir. Başlarına gelen bir takım sıkıntılar hariç, düşmanları onlara zarar veremeyecektir. Allah'ın emri ile kıyamet gününe kadar onlar bu hal üzere kalacaklardır."

Bunun üzerine orada bulunanlardan birisi,

"O hak ehli nerededir ey Allah'ın Resülü?" diye sordu.

Sevgili Peygamberimiz: "Beytü'l Makdis ve Beytü'l Makdis'in eteklerinde" buyurdular.

Aziz Mümin ve Mümine Kardeşlerim!

İsra Suresi'nin gayesi dini ve itikadi bakımdan müslümanları, Mekke ve Mescid-i Haram'a olduğu gibi Mescid-i Aksâ'ya da kalben ve ruhen bağlamaktır

Peygamber Efendimiz de okuduğumuz hadis-i şerifiyle, her türlü zulüm ve eziyete rağmen, kıyamet gününe kadar Mescid-i Aksâ ve civarında Müslüman bir topluluğun var olmasını amaçlamıştır.

Ey Şerefli Kudüslüleri!

Her Müslüman, Kudüs ve Beytü'l Makdis'le ilgili İslamî ve Kur'ânî bir duyarlılığa sahiptir.

Bu duyarlılık, Müslümanların imanî hassasiyetlerinden biridir. İmanları bu hassasiyetle daha da kemalere erer.

Bu hassasiyet olmadan tam anlamıyla İslam ümmetine bir mensubiyet duygusundan söz edilemez. Tarihteki ve günümüzdeki tüm Müslüman âlimler bu hassasiyet üzerinde müttetikler.

Bu görüş, kaynağını Kur'an'dan, Peygamber Efendimiz'in hadislerinden ve sahabelerin tutum ve davranışlarından alır. Beytü'l Makdis'in manevî değeri hakkında Müslümanlar arasında herhangi bir ihtilaf yoktur.

Ey Kudüslüleri!

Dikkat buyurunuz! Sizin davanız bizim davamızdır. Sizin acılarınız, bizim acımızdır.

Bu sözler, gönlünüzü almak ve size bir güzellik olsun diye söylenmiş değildir. Bilakis bizim hepimizin bu hissiyatta olması iman kardeşliğinin bir gereğidir.

Ey Kahraman Kudüslüleri!

Kudüs halkları asırlar boyunca her türlü baskıya, zulme, işkence ve cinayete maruz kalmıştır.

Bu halklar din özgürlüğü, huzur, refah ve adaletin tadını ancak Müslümanların himayesinde yaşamışlardır.

Raşid Halifelerden, Hz. Ömer (r.a.)'in Kudüs'ü fethetmesinden itibaren Emevî, Abbasî, Eyyubî, Memlûklü ve Osmanlı dönemleri bunun şahididir.

Osmanlı döneminde Kudüs, manevî değerini ve kudsîyetini hak ettiği şekliyle muhafaza etmiştir. Bu dönemde, Kudüs'e verilen önem had safhaya ulaşmıştır. Dinî konumunun yanı sıra Müslümanların buraya karşı hissettikleri sevgi sebebiyle Osmanlılar, buraya karar-gâhlar kurdular, surlar ve kaleler inşa ettiler, bu kutsal kente her türlü desteği verdiler.

Osmanlıların Kudüs'e girişleri tıpkı Hz. Ömer ve Selahattin Eyyubî gibi kan dökmeden, barışçıl yolla olmuştur.

I. Sultan Selim, Mısır'a girmeden önce Kudüs'ü ziyaret etmiştir.

Osmanlılar, ilk günden itibaren gayrimüslimlere tanınan dini özgürlükleri muhafaza etmiştir.

I. Sultan Selim, bir fermandan öteden beri Patrikliklerin sahip olduğu özgürlükler gibi Rumların da inanç, ibadet ve mabet özgürlüğünü teminat altına almıştır. Kudüs'te yaşayan gayrimüslimleri vergiden muaf tutmuştur. Ermenilere de eskiden olduğu gibi özgürce yaşama hakkı tanımış ve haklarını garanti altına almıştır.

Kudüs Kadısının kendi el yazısı ile yazmış olduğu bu fermanda, tüm haklar sayılmış ve her türlü tecavüzdten korunmuştur. Bu ferman günümüze kadar ulaşmıştır.

Bu ferman, Hıristiyan ve Yahudilere ait hakları ve sorumlulukları teminat altına alan Hz. Ömer'in fermanına dayanmaktadır.

Kudüs-i Şerifte Osmanlı dönemi, bütün halklar ve din mensupları için başkalarının haklarına saldırı olmadığı sürece bir merhamet, barış ve huzur dönemi olmuştur.

Osmanlılar Kudüs'ün birçok yerinde pek çok bina inşa etmiş, onarım ve yenileme işlemlerini gerçekleştirmişlerdir.

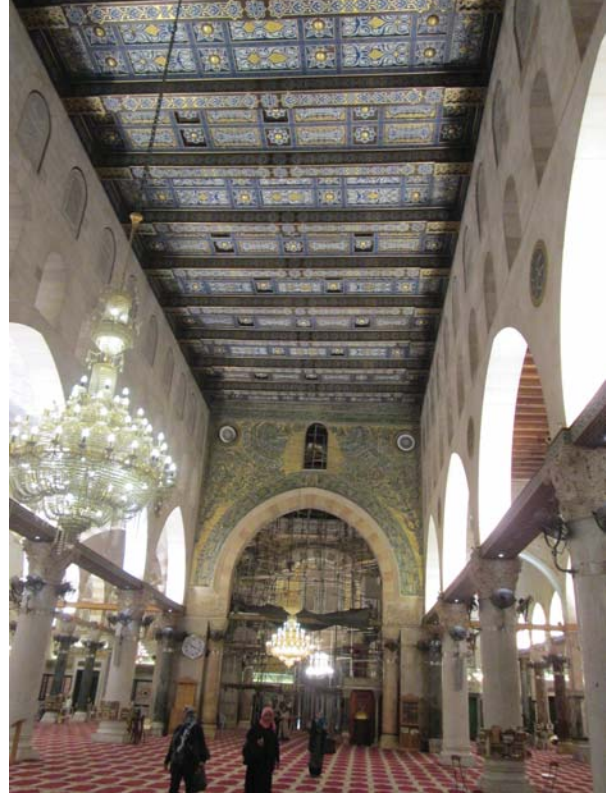
Ey Kudüslüler!

Türkiye'deki kardeşlerinize ve Diyanet İşleri Başkanlığı'na düşen görev, kuşkusuz size destek olmak ve maruz kaldığınız saldırganlığa karşı size yardımcı olmaktır.

Bu ziyaretin sadece bir amacı bulunmaktadır.

Biz sizdeniz ve sizin yanınızdayız. Türk halkı sizindir, sizin yanınızdadır. Sizi üzen her şey, bizi de üzmedir. Size destek olmak boynumuzun borcudur.

Aramızdaki bağlar milattan önce 16. Yüzyıla dayanmaktadır. Zira İbrahim Halilullah (a.s.) Urfa şehrinde doğmuş, orada yaşamıştır. Allah-u Teâlâ kendisine orada vahyetmiş, onu nebi ve resul olarak seçmiştir. Mel'un Nemrut ona zulmetmiş ve bildiğiniz gibi onu ateşe atmıştır. Fakat Cenâb-ı Hak murad-ı ilahisiyle onu Nemrud'un ateşinden kurtarmıştır. O da Urfa'dan Kenan diyarına, Filistin'e hicret etmiş ve Halil şehrine yerleşmiştir.

Mescid-i Aksâ'nın içinden bir görüntü.

Hz. İbrahim kıssasında bizim için ve bütün İsmail'in, İshak'ın, Yakup'un oğulları ve torunları için ibret alınacak dersler vardır.

İbrahim'e dost olanlar, ona inanan ve ona tabi olanlardır.

Allah (c.c.) müminlerin velisidir ve onları her türlü kötülükten kurtarmaya kadirdir.

Allah'tan bize ve size kurtuluş ve hayırlar ihsan etmesini, sevdiği ve razı olduğu şeylerde bizi muvaffak kılmasını, hatalarımızı örtmesini niyaz ediyorum.

Size düşen Allah'a itaat, kardeşlik, hakka ve hak ehline destek vermenizdir.

***Kurulduğundan beri Mescid-i Aksâ
bir İslâm mabeditir ve
kiyamete kadar da öyle kalacaktır.***

Cenab-ı Hak'tan beni ve sizi bağışlamasını diliyorum.

Allah'a hamd ederim. Peygamberimiz Hz. Muhammed'e, âl ve ashabına salât ve selam olsun. Yüce Allah: 'Şüphesiz Allah ve melekleri Peygamber'e salât ve selam ediyorlar. Ey iman edenler. Siz de ona salât edin, selam edin' buyurmuştur.

Kubbetü-s Sahra kapılarında biri ile önündeki avludan bir görüntü.

Ey Beyti'l-Makdis'in Bekçiler!

Kuşkusuz Kudüs şehriyle ilgili İslamî ve Kur'ânî bakışa göre, tüm müslümanlar Mescid-i Aksâ'nın mübarek kılındığına ve kıyamet gününe kadar da mübarek ve mukaddes bir mekan olarak kalacağına iman etmektedir.

Bizim Kudüs'e bakışımız, coğrafi esasa dayanmaz. Bilakis, Allah'ın bu mekânı mukaddes kıldığı esasına dayanır. Rabbimiz orayı mübarek kıldığı için, bütün müminlerin de bu mekânın hürmetine uygun davranmaları gerekir.

Bu mukaddes mekân harem bölgesidir, eman yurdudur. Buraya giren güvendedir.

Kudüs'ün güvenliğini bozan kişi için eman olamaz! Kişi Kudüs'ün güvenliğini bozmadıkça güvendedir, esenliğini bozmadıkça esenlik içindedir. Oraya saldıran birisinin ne emniyeti olabilir ne de esenliği...

Düşmanlık, sadece düşmanlık eden kişiye olabilir. Müslümanlara yönelik bir saldırıya karşılık vermek, ancak nefs-i müdafaa olabilir. Allah, haddi aşanları sevmez.

İslamiyet'in geçmiş asırlarında olduğu gibi Osmanlılar da -ister Yahudi ister Hıristiyan olsun, yerli olsun, yabancı olsun- inançlarına ve mezheplerine bakmaksızın tüm Kudüs halkları arasında barış ve huzur içinde birlikte yaşamının teminine önem vermiştir.

Müslümanların şehri feth etmesinin ardından ilk dönem Hıristiyanları nasıl Müslümanlardan kendilerini Romalılara karşı koruma talebinde bulunmuşsa, bugün de sağduyulu Yahudilerin Kudüs'le ilgili işlerin yürütülmesi ve diğer halklarla aralarında adaletle muamele edilmesi için Müslümanlardan talepte bulunması gerekir.

Bunu yaparken İslamî ve Kur'ânî bakışın hak olduğuna inanmaları, Medine vesikası ve Hz. Ömer'in ahitnamesi ile Osmanlıların Kudüs halkı için hazırladığı fermana bağlılık göstermeleri gerekir.

İşte bu, siyasî ya da askerî otoritenin kimin ya da hangi devletin elinde olduğuna bakmaksızın, Kudüs'ü bütün inananlar için bir barış şehri yapmanın yegâne yoludur. Askerî işgal altında kalmış olması Kudüs'ün konumundan ve dinî değerinden hiçbir şeyi değiştirmez.

Çünkü Kudüs, devletleri ve halklarıyla beraber İslam ümmeti nezdinde dinî bir akide, inanç ve ibadet merkezi

olmaya devam edecektir. Hiçbir kral ya da devlet başkanı buranın bir karışından vazgeçme hakkına sahip değildir. Merhum II. Abdülhamid bir karıştan dahi vazgeçmemiştir.

Toprakları üzerinde, işgalcilerin elleriyle gerçekleşen her türlü düşmanlık, bütün dinî ve hukukî ölçülere göre tecavüzdür.

İşgalcilerin gerçekleştirdiği hiçbir demografik, coğrafi, dinî veya siyasî değişiklik kabul edilemez.

Ey Kudüslüler!

Şüphesiz, Türkiye'de ve özellikle İstanbul'da gözlerimiz, akıllarımız ve gönüllerimiz her namazda ilk kiblemiz olan Beyti'l-Makdis'e yönelmektedir. Çünkü Kudüs, kible güzergâhımız üzerinde yer almaktadır.

Kudüs, Türklere, Osmanlılardan hac ve umre yapmaya giden herkesin ziyaret mekânı olmuştur.

Evet! Kudüs ve Filistin, Müslüman Türk halkının ve bütün müminlerin adeta bir parçasıdır.

Kudüs'ün izzeti bizim izzetimiz; sizin izzetiniz de bizim izzetimizdir. Çünkü Kudüs, iman tarihimizin, inanç tarihimizin ve medeniyet tarihimizin bir parçasıdır. Akide-mizden, dinimizden, tarihimizden, duruşumuzdan taviz veremeyiz.

Mescid-i Aksâ'da namaz kılan müslümanlar ile gayri müslimler arasında mekânsal ve zamansal bir ayrımı kesinlikle kabul etmiyoruz ve kabul etmeyeceğiz.

Mescid-i Aksâ'nın ibadet mekânı olarak müslümanlar ile gayri müslimler arasında dönüşümlü olarak paylaşımını kesinlikle kabul etmiyoruz, kabul etmeyeceğiz.

Kurulduğundan beri Mescid-i Aksâ bir İslam mabedidir ve kıyamete kadar da öyle kalacaktır.

Kudüs'ün başkalarına ait bir anakent olmasını kabul etmemiz, asla ve asla mümkün değildir. Kudüs, Müslümanların manevî başkentlerinden biridir.

Cenab-ı Hak'tan Mescid-i Aksâ'yı zalimlerin zulmünden muhafaza buyurmasını niyaz ediyorum.

Allah'ım! İslâm'a ve Müslümanlara yardım eyle!

Allah'ım! İslâmı ve Müslümanları aziz eyle!

Allah'ım! Dinini ve Kitabını aziz eyle!

Kudüs'ü ve Kudüs ehlini korumasını ve onlara yardımcı olmasını niyaz ediyorum.

Mescid-i Aksâ'yı ve bütün İslam topraklarını muhafaza etmek için Müslümanlara yardım etmesini niyaz ediyorum.

Rabbimden şehitlere rahmet, yaralılara acil şifa, esaret altında kalanlara kurtuluş diliyorum.

Kudüs'ten ve Filistin'den ayrı düşmek zorunda kalan Kudüslü kardeşlerinizin sizlere selamını iletiyorum.

Türkiye'deki mümin ve mümine tüm kardeşlerinizin selamlarını iletiyorum.

"Biliniz ki; Sözün en güzeli ve özlü olanı, Aziz, Mülk Sahibi ve her şeyi bilen Allah'ın sözüdür.

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: Muhakkak ki Allah, adaleti, iyiliği, akrabaya yardım etmeyi emreder, çirkin işleri, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşününç tutasınız diye size öğüt veriyor."

Kubbetü-s Sahra'da Miraç Kandili Programı

Miraç Kandilini Mescid-i Aksâ'da idrâk etme bahtiyarlığına eren YOYAV'lılar, İsrâ ve Miraç mucizesinin yıl dönümünü bu mübarek mekânda düzenledikleri manalı ve muhtevalı programla kutladılar. 15 Mayıs 2015 Cuma'yı Cumartesi'ne bağlayan akşam yatsı namazını Kubbetü-s Sahra Mescidinde eda edip, cemaatin dağılmasından sonra bu mübarek mekânda gerçekleştirilen programa katılanların kandilini kutlayıp, dünyanın her yerindeki herkes için hayırlara vesîle olması niyazında bulunan YOYAV Genel Başkanı Dr. İbrahim Ateş, yaptığı konuşmada şu cümlelere yer verdi:

"Kıymetli kardeşlerim!

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.)'in Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksâ'ya götürüldüğü, oradan da yedi kat göklerin ötesine yüceltilip, huzûr-u Hak'da ağırılarak değerinin dünyaya duyurulduğu, mübarek İsrâ ve Miraç mucizesinin yıl dönümünü bu mübarek mekânda birlikte kutlamanın sevinç ve saadeti içinde seçkin heyetinizi sevgi ve saygı ile selamlıyor, bizleri böyle mübarek bir an ve mekânda bir araya getiren yüce Rabbimize sonsuz hamd-u senâlar ve sevgili Peygamberimiz (s.a.v.)'e sayısız salât ve selâmlarımızı arz ediyor, hayat boyu Hakk'ın hidayetinde, himayesinde ve inayetinde olmamızı niyaz ediyorum.

İsrâ ve Miraç mucizesinin İsrâ bölümünün bitiş, Miraç bölümünün de başlangıç noktası olan bu mübarek mekânda sizlerle bir araya gelip, Efendimiz (s.a.v.)'in onurlandırıldığı böylesine müstesna bir hâdisenin yıl dönümünü birlikte kutlamanın mutluluğu içinde kandilinizi kutluyor, yanında ve yolunda olduğumuz Efendimiz (s.a.v.)'in ahirette yanımızda ve yardımımızda olmasını diliyorum. Ömür boyu O'nun izinde ve yolunda olup, sünnet-i seniyyesine sahip çıkan, salât ve selamda dâim olan duyarlı ve dirayetli Müslümanlardan olmamızı diliyorum.

Sevgili kardeşlerim!

Kudüs'e gelmek güzel, Mescid-i Aksâ ile Kub-

betü-s Sahra'yı ziyaret ederek namaz kılip niyazda bulunmak daha güzel, İsrâ ve Miraç Kandilini burada kutlamak da fevkalade güzeldir. Bildiğiniz üzere bu gece, İsrâ ve Miraç kandilidir. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.)'in, kubbesi altında bulunduğumuz bu mekânda huzur-u Hakk'a yükseldiği, Allah Teâlâ katında ağırlandığı, değerinin dünyaya duyurulduğu müstesna ve mübarek bir gecedir. Böylesine mübarek bir zaman diliminde, böylesine mübarek bir mekânda insanların en mübareği olan Peygamberlerle, en mübarek insan Hz. Peygamber (s.a.v.)'in bir araya geldiği gecenin yıl dönümünde sizler gibi kıymetli kardeşlerimizle bu mübarek mekânda Peygamberimiz (s.a.v.)'in tüm peygamberlere imamlık ettiği böyle güzel bir gecenin yıl dönümünde Mevlâ-i Mûte'âl Hazretleri bizlere burada bulunmayı ihsan etti, O'na sayısız hamd-ü senalar olsun.

Tabii gönümüz bu gecenin mana ve mahiyetiyle, feyiz ve fazileti hakkında sizlere detaylı bilgiler vermemizi arzu ederdi ama biliyorsunuz gerek Mescid-i Aksâ, gerekse Kubbetü-s Sahra geç saatlere kadar açık tutulmuyor. Az önce görevli kardeşimiz, Kubbetü-s Sahra'nın kısa bir süre sonra kapatılacağını ifade ederek toplantıyı uygun bir süre içinde tamamlamamızı rica etti. Onun için sohbeti kısa keserek, bu mübarek mekândaki programımızı, okunan hatm-i şeriflerin duasını yaparak gerçekleştirmeyi düşünüyoruz.

Bildiğiniz üzere şu anda çatısı altında bulunduğumuz bu mübarek mekân, Kubbetü-s Sahra'dır Yani taşın üzerine yapılan kubbe demektir. Önünde bulunduğumuz mekân, Cuma namazından sonra, ziyaret edip içinde ikişer rekât namaz kılarak dua ve niyazda bulunduğumuz Sahra'nın altındaki mübarek mekândır.

Efendimiz (s.a.v.)'in huzûr-u Hakk'a yücelirken üzerinden yüceldiği kayanın, Efendimiz (s.a.v.) ile birlikte yücelmek istercesine yerinden kalkarak havada kaldığı ifade edilen taşın altındaki mekândır. O taşın

YOYAV gezi grubu, 15.5.2015 Miraç Kandili gecesi Kubbetü-s Sahra'da tertiplenen kutlama programında duygulu dakikalar yaşadı.

Programda, okunan hatm-i şeriflerin duasını yapan Dr. İbrahim Ateş, coştı ve coşturdu.

adına islamî literatürde bir ifade ile “hacer-i muallak” yani askıda kalan taş, bir başka deyim ile de “sahra” kaya denir. Gördüğünüz üzere büyük bir kayadır. O kayanın üzerinde şu anda restorasyon çalışmaları yapıldığı için, kayanın üst düzeyini görme imkânımız yok. 9 yıl önce geldiğimizde ben gördüm. Dağdaki o büyük kayaların yüzeyi nasılsa hala o halini korur vaziyette idi. Şimdi bu gecede Efendimiz (s.a.v.)’in huzûr-u Hakk’a yüceldiği bu sahranın yanında, O’nun üzerindeki kubbenin altında ve Mescid-i Aksâ’nın civarı olan bu mübarek mekânda Efendimiz (s.a.v.)’in bu mutluluk gecesini birlikte kısa bir süre de olsa ihya etme cihetine gideceğiz. Bu gece Efendimiz (s.a.v.)’in ömür boyu izinde olmamız dileğinde bulunmalıyız. O’nun sünnet-i seniyyesine uymayı, yolunda gitmeyi, şefaatine nail olmayı, bu gece miracını kutlama nime-tini bizlere ihsan ettiği gibi cennette de O’na mücavir olmayı yüce Rabbimizden niyaz edeceğiz inşallah.

Sevgili kardeşlerim!

Biliyorsunuz Efendimiz (s.a.v.)’i yüce Rabbimiz huzuruna kabul etmiş ve bu kabul, insanlar içinde sadece O’na has bir lütf olmuştur. Ancak Efendimiz (s.a.v.), mümin ümmetlerinin de her gün Hakk’ın huzuruna çıkıp namaz kılarak manen miraç etme imkânına sahip olacaklarını bizlere bildirmiş ve “Namaz müminin miracıdır.” buyurmuştur. Bu hadisten esinlenen bir şairimiz de:

“Ey birader kıl namazı, çün saadet tacıdır.

Sen namazı böyle bil ki, müminin miracıdır.” demıştır.

Her gün beş defa namaz kılan Müslüman, aslında Hakk’ın huzuruna çıkıyor öyle bir manevî uruç (çıkış) hâli hâsıl oluyor. O hâli Allah manen bizlere yaşama duygusunu ve hissini ihsân buyursun.

Bizleri böyle mübarek bir zaman diliminde, böyle mübarek bir mekânda bir araya getirip, böyle mübarek bir programı gerçekleştirmeyi nasip eden yüce Rabbimize ne kadar şükretsek azdır. O’na sonsuz hamd-ü senalar ediyor, bizleri bu mübarek mekânda buluşturduğu gibi cennet-i a’lâda da buluşturup sevindirmesini niyaz ediyorum.

1437 yıl önce Recep ayının 27. gecesinde Mescid-i Haram’dan Mescid-i Aksâ’ya getirilen, buradan da yedi kat göklerin ötesine çıkarılıp, huzûr-u Hakk’a yüceltilen sevgili Peygamberimiz (s.a.v.)’e

Kubbetü-s Sahra’nın iç tezyinatından bir görüntü.

YOYAV gezi grubu, Miraç Kandili programı sonrası Kubbetü-s Sahra'daki Muallak Taşı (Sahra)'nın altındaki mağaranın girişi önünde.

sayısız salât ve selamlarımızı arz ediyor, Efendimiz (s.a.v.)'in izinde olan bizleri bu mübarek mucizenin yıl dönümünde göklere yücelmeye başladığı bu mübarek mekânda bir araya getirdiği gibi cennette civarında da bir araya getirmesi dileğiyle okunan hatm-i şeriflerin duasına geçiyorum:

“İlahî yâ Rabb-el âlemîrl Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.)'i davet edip huzuruna aldırдыңın, ağırladığın ve değerini dünyaya duyurduğın İsra ve Miraç gecesinin yıldönümünde huzuruna yücelme yolculuğuna başladığı Kubbetü-s Sahra'da bir araya gelip, ellerimiz ve gönüllerimizi dergâh-ı izzetine açtık, rahmetini, mağfiretini, lütfunu, keremini, ihsânını ve in'amını niyaz ediyoruz, bizleri boş döndürme yâ Rabbî.

İlahî yâ Rabb-el âlemîrl Buraya gelirken kardeşlerimizin okudukları 15 hatm-i şerifi kusur ve küsürümüzü bağışlayarak civâr-ı Beytullah'da, Ravza-i Resûlullah'da ve Mescid-i Aksâ'da tilâvet edilen ve nezd-i uluhiyetinde kabul gören hatm-i şerifler gibi ah-sen-i kabul ile kabul buyur yâ Rabbî. Beherinin her bir harfine sayamayacağımız kadar bol ecir ihsan eyle. Hâsıl olan ecri öncelikle ve ivedilikle rûh-u Resûlullah'a arz ediyoruz haberdar eyle yâ Rabbî.

İlahî yâ Rabb-el âlemîrl Beşeriyetin babası Hz. Âdem (a.s.) ile O'nun muhterem eşi, insanlığın saygıdeğer annesi Hz. Havva validemizin ruhlarına da armağan eyliyoruz hissedar eyle yâ Rabbî. Bizleri onlara layık evlat ve torunlar eyle yâ Rabbî. Bilumum enbiyâ-i izâm ve rûsûl-ü fihâm hazerâtının ruhlarına da armağan eyliyoruz ulaştır yâ Rabbî. Resûlullah (s.a.v.)'in zevcât-ı tahirati ki müminlerin muhterem anneleridirler onların ruhlarına, âl, evlâd ve ahfâdının ruhlarına, ashâb-ı kirâmın ruhlarına, tâbi'înin, tebe-i tâbi'înin, eimme-i müctehidînin, fukahâ-i kâmilînin, ulemâ-i âmilînin, sulehâ-i sâlihînin, müfessirînin, muhaddisînin bilumum mü'minîn ve mü'minâtın ruhlarına da armağan eyliyoruz ulaştır yâ Rabbî.

İlahî yâ Rabb-el âlemîrl Bu hatm-i şerifleri okuyan kardeşlerimizin ebediyete göçen annelerinin,

babalarının, dedelerinin, ninelerinin, eşlerinin, kardeşlerinin ve diğer yakınlarının ruhlarına da armağan eyliyoruz ulaştır yâ Rabbî.

İlahî yâ Rabb-el âlemîrl Ömür boyu bizi Kur'ân-ı Kerîm ile iç içe eyle. Bizi Kur'ân'dan, Kur'ân'ı da bizden ırak eyleme yâ Rabbî. Kur'ân-ı Azîmüşşânı hayatımızdan, elimizden, dilimizden, gönlümüzden, belleğimizden ve kalbimizden eksik eyleme yâ Rabbî. O'nu Efendimiz (s.a.v.)'in okuduğu gibi okumayı, anladığı gibi anlamayı, yaşadığı gibi yaşamayı, yaydığı gibi yaymayı bizlere nasip eyle yâ Rabbî. Rûh-u Resûlullah'ı bizlerden memnun eyle yâ Rabbî. O'na sevgimizi, saygımızı, salât ve selamımızı arz ediyoruz, ulaştır yâ Rabbî.

İlahî yâ Rabb-el âlemîrl O'nu huzuruna yücelttiğin bu mübarek geceyi ibadet ve ta'atla geçiren kulların hürmetine bizleri bağışla yâ Rabbî. Rahmetine daldırдыңın, cennetine aldırдыңın kullarından eyle yâ Rabbî. Analarımızı, babalarımızı, dedelerimizi ve nanelerimizi bağışla yâ Rabbî. Onları bizden razı eyle, Sen de onlardan ve bizlerden razı ol yâ Rabbî.

İlahî yâ Rabb-el âlemîrl Bizleri bu mübarek mekâna ulaştırdın Sana sonsuz hamd-ü senalar olsun. Bizlere buralara, bu güzel zamanda gelmeyi nasip ettiğin gibi, kardeşlerimiz ve dostlarımıza da bu mübarek mekâna ve Haremeyn-i Şerîfeyne ulaşmayı da nasip eyle yâ Rabbî. Milletimizi ve memleketimizi her türlü felaket ve musibetten koru yâ Rabbî. Siyonistlerin zulmü altında inim inim inleyen Kudüs halkı ile Filistinli kardeşlerimizin tamamını maruz kaldıkları bu felaketten bir an önce kurtar yâ Rabbî. İslam dünyasının her yerinde meydana gelen kardeş kavgalarını durdur, birbirinin canına kıyma, kanını akıtma gaffetini kaldırıp aralarında dostluk ve kardeşlik duygularını geliştir yâ Rabbî. Müslümanlara, düşmanlarına karşı yekvücut hâline gelme duygusunu ihsân edip, birbirinin dertleri ile ilgilenip sıkıntılarını son verme gayretini geliştir yâ Rabbî. Ziyaretimizi makbul, dualarımızı müstecab ve amellerimizi meşkûr eyle yâ Rabbî.”

Kudüs'te Kanunî İzleri

Kanunî'nin Kudüs'teki kalıcı eserlerinin başında, Mescid-i Aksâ'nın çevresinde yaptırdığı surlar gelir. Malum olduğu üzere Osmanlı Devleti, Kudüs'ü yönetimi altına aldıktan kısa bir süre sonra O'na atfettiği özel önemi gösterir icraatlara başlamıştır. Özellikle Kanunî Sultan Süleyman döneminde büyük imar faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Kubbetü's Sahra'nın restorasyonu ile başlayan çalışmalar, bugün hâlâ ayakta olan surların inşasıyla sürmüştür. Yapımı beş yılda tamamlanan,

uzunluğu 3 kilometreyi, yüksekliği 12 metreyi aşan surların otuz dört kulesi, yedi kapısı ve bunların altısının üzerlerinde yapım tarihlerini gösteren kitâbeler bulunmaktadır.

Kanunî Sultan Süleyman'ın başlatmış olduğu büyük sur inşası aslında Kudüs için bir yenilik değil, büyük çapta bir onarım ve restorasyondur. Kısıtlı imkânlarla yapılmış, savaşlarda yıpranmış, yer yer harabeye dönmüş eski sur kalıntılarının muhafaza edildiği görülmektedir. Bu, şehrin büyük tarihî mirasına saygının bir nişanesidir. Onarım ve restorasyon sırasında mesela Memlûk döneminde inşa edilen ve neredeyse tamamen yıkılmış bulunan Esbat kapısı, o dönemde onarımı yapılarak tekrar hizmete açılmıştır. Kudüs'ün yedi büyük ana sur kapısının en büyüğü olan Amud kapısı tamamen Kanunî'nin eseridir.

Kanunî'nin yaptırdığı surlardan görüntüler.

Zâhire Kapısı.

Sultan Süleyman'ın diğer önemli projesi Beytülâhm ve Halîlürrahman'dan Kudüs'e su getiren kanalların tamiri, şehir suyunun dağıtımının yapıldığı havuzların yenilenmesinin yanı sıra, beşi sur içinde olmak üzere altı çeşmenin inşası olmuştur.

Padişahın hanımı Hürrem Sultan'ın 1552'de yaptırdığı külliye de Kudüs'ün en önemli hayır kuruluşlarındandır. Cami, medrese, han, ribat ve imaretten oluşan külliye, Kudüs'teki Osmanlı eserlerinin önde gelenlerindedir. Günümüzde bakımsız bir vaziyette ayakta olan imarette yüzlerce misafir, sūfi, medrese öğrencisi ve fakire yemek dağıtılmıştır. Külliye'nin masraflarının karşılanması için büyük bir vakıf kuran Hürrem Sultan, Suriye ve Filistin'de özellikle Remle civarında birçok köy ve geniş araziyi bu vakfa tahsis etmiştir. Onun 1558'de ölümünden sonra Sultan Süleyman, Sayda civarında dört köyün arazisini daha bu vakfa ilave etmiştir.

Kanunî Sultan Süleyman döneminden başlayarak III. Murat, Sultan I. Abdülhamit, Sultan Abdülaziz ve Sultan II. Abdülhamid Kudüs'ün manevî mirasının korunması ve ihyasını bir devlet politikası olarak görmüşlerdir. Bunun bir neticesi olarak başta Mescid-i Aksâ olmak üzere şehrin cami ve mescidlerinin bakım ve onarımına büyük özen gösterilmiştir. Ayrıca önemli ticarî yapılara da imza atılmıştır. Mesela surların içinde bazıları tamamen Osmanlı eseri, bazıları da Memlûk döneminde inşa edilmiş olanların restorasyonu şeklinde olmak üzere 15 çarşı bulunur. Bu çarşılardan halen kullanılanlarına birkaç örnek olarak Pamukçular çarşısı, Kasap çarşısı, Bakırcılar çarşısı, Aktarlar çarşısı, Amud Kapısının çarşısı sayılabilir.

Osmanlı'nın Kudüs'e yaptığı hizmet öyle

Şam (Bab'ül Amûd) Kapısı.

büyüktür ki, sadece Kudüs suru içinde kalan bir kilometre karelik alan içinde Osmanlı elinin değdiği yapılar bile saymakla bitmez. Hamamlar, çeşmeler, kemerler, namazgâhlar, burçlar, kıraathaneler, köprüler...

Atalarımızın Kudüs'e bu kadar sahip çıkması ve koruması, bugün hem tarihî mekânları, hem de huzuru yoğun taciz ve tehdit altında bulunan şehir için hasretle anılıyor. Üç dinin kutsal olan Kudüs, "Osmanlı barışı"nı arıyor.

Kanunî'nin yaptırdığı çeşmelerden biri.

Kudüs'te Gördüklerimiz

Tamamı tarih denecek kadar her yeri tarihî eserlerle dolu olan Kudüs şehri, dünyanın en eski ve en değerli yerleşim merkezlerinden biridir. Başta bu şehrin sembolü olan Mescid-i Aksâ ile müştemilatındaki Kubbetü's Sahra ve Mescid-i Burak ile diğer mübarek mekânlar olmak üzere Müslümanlara, Musevilere ve Hıristiyanlara ait muhtelif mabedlerle surları, sokakları ve iç içe olan tarihî yapılarıyla buram buram tarih kokan bu güzîde şehre gidenler, tarihin değişik dönemlerinde yapıp halkın hizmetine sunulan çok ve çeşitli yapılara tanık olup, gördükleri güzelliklerden gözlerini alamamaktadırlar. Ömer Mescidi ve içindeki Eman ahitnamesi ile Hz. Ömer (r.a.)'i, tarihi surları ile Kanuni Sultan Süleyman'ı, çeşmeleri, hamamları, yetimler yurdu ve imarethanesi ile Hürrem Sultan'ı, medreseleri, mektepleri ve hangahları ile Sultan Selahaddin Eyyubî'yi, tekke, dergâh ve Mevlevihaneleri ile Hz. Mevlana'yı hatırlatan birbirinden güzel, harika eserleri bünyesinde bulunduran Kudüs, mutlaka gidilmesi ve görülmesi gereken gözde ve güzîde bir şehirdir.

Şirin çarşıları ve dar sokakları ile ünlü bu şehirde bir şehir turu yapmak için 15 Mayıs 2015 Cuma günü sabahın erken saatlerinde otelimizden ayrılıp otobüsle surların dışındaki caddeden Ez-Zahire kapısı karşısına kadar geldik. Burada otobüsten inip, rehberimiz Ahmet Deccânî'nin yaptığı açıklamalar eşliğinde ilerleyip, tarihi Süleyman mağarası önünde durup hakkında bilgi edindikten sonra şehre açılan kapılardan biri olan Şam Kapısı (diğer adıyla Bab'ül Amûd) önüne geldik. Bu kapının üzerindeki iki şey dikkatimizi çekti. Bunların biri, Arap-İsrail Savaşı'nda atılan kurşunların kapıyı delik deşik etmiş olması, diğeri de kapının üzerine monte edilmiş olan çarşıya giriş duası idi.

Bu dua aynen şöyle: "Lâ ilâhe illallahu vahdehû

Süleyman Mağarası.

YOYAV gezi grubu, Süleyman Mağarası önünde.

Arap-İsrail Savaşı'nda delik deşik edilen kapıdan bir görüntü.

Eski Kudüs şehrini kuşatan surların kulelerinden biri.

lâ şerîke lehu lehu-ı mülkü ve lehu-ı hamdu yuhyî ve yumît ve hüve hayyün lâ yemût biyedihî-ı hayru ve hüve alâ külli şey'in kadîr." Yani: "Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. O, birdir. Ortağı yoktur. Mülk O'nundur. Hamd de O'na'dır. Yaşatır ve öldürür. O, diridir, ölmez. Hayır O'nun elindedir. O her şeye gücü yetendir." Kapıdaki kurşun izlerini görünce üzüldük ama bu duayı okuyarak çarşıya girmenin huzuru içinde şehir turuna başladık.

Yolumuz üzerindeki bazı tarihî yapılarda Osmanlıca kitabelerle Türkçe kelimeleri görünce uzun yıllar Kudüs'ün yönetimini üstlenip buradaki mübarek me-

kânları koruyan atalarımızın tarih boyunca yöre halkına yaptıkları hizmetlerin izlerine tanık olmanın onur ve gururunu yaşadık. Çarşı içinde bulunan ve 1097 tarihinde yapıldığı anlaşılan bir mescidin kitabesinde "Mescidü's şurbeci" yani "Çorbacı Mescidi" ifadesini görünce bu mescidin, mesleği çorbacılık olan bir Türk tarafından yapılmış olduğu kanaatine vardık. Şehrin bir başka yerindeki tarihî bir binanın taş kitabesinde ise "Adliye Dairesi" şeklindeki yazıdan da bu binanın Osmanlılar döneminde Adliye binası olarak kullanıldığını öğrenmiş olduk. Bunlar bizim yoldan geçerken gördüklerimiz. Kim bilir, uğramadığımız yerlerde ve şehrin daracık sokakları içinde bulunan yapılar ara-

Bab'ül Amûd Kapısı üzerindeki çarşıya giriş duası.

YOYAV gezi grubu, Bab'ül Amûd Kapısı önünde.

YOYAV gezi grubu, eski Kudüs şehri içindeki çarşıda.

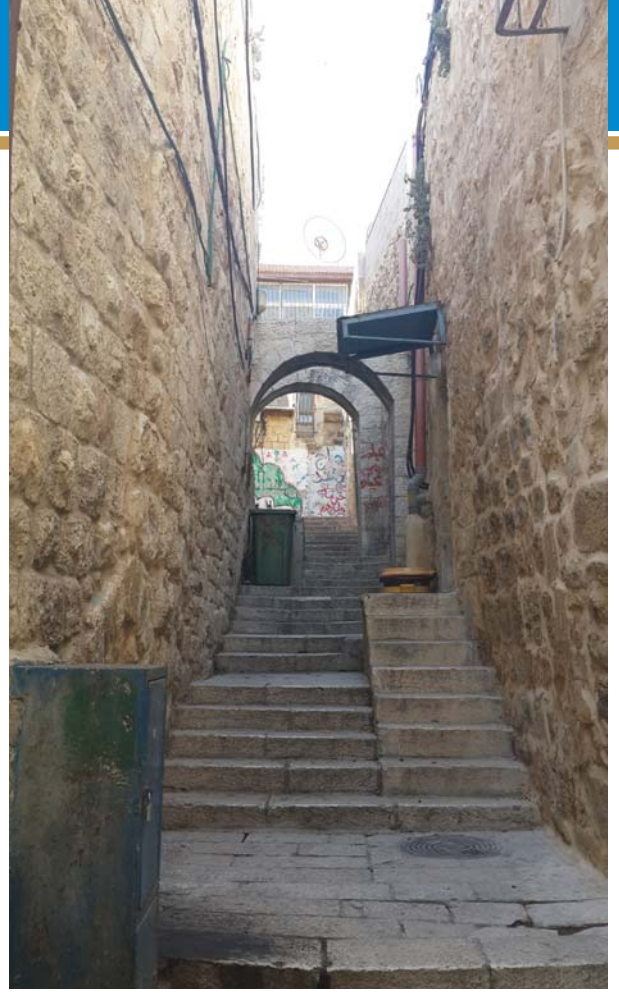
YOYAV gezi grubu, Şurbeci (Çorbacı) Mescidi önünde.

Şurbeci Mescidi kitabesi.

sında benzeri kitabeleri taşıyan ve atalarımızın yaptıklarını yansıtan daha niceleri vardır.

Gezimizin devamında gördüğümüz ve güzelliklerine doyamadığımız tarihî yapılar arasında Sultan Selahaddin Eyyubî'ye ait hângâh ile Hz. Ömer Mescidi, Hz. Ebubekir Mescidi, Kırmılı Veliyullah Seyyidi Muhammed Mescidi ile Hürrem Sultan'a ait yetimler yurdu, imarethane, çeşme, hamam ve benzeri eserler de vardı. Gördüğümüz görkemli yapılardan biri de ünlü Kıyame Kilisesi idi. Bunların tamamını tanıtmaya dergimizin hacmi elvermediğinden biz, Sultan Selahaddin Eyyubî Hângâhı, Hz. Ömer Mescidi, Kıyame Kilisesi ve Hürrem Sultan'a ait eserler hakkında özet bilgiler sunmakla yetiniyoruz.

Kudüs'ün merdivenlerle çıkılan daracık sokaklarından biri.

Ebubekir Mescidi kitabesi.

YOYAV gezi grubu, Kırımlı Mescidi'ne giden yolda.

Veliullah Nakşibendî el-Kırımlî Mescidi kitabesi.

Osmanlılar döneminde Adliye Dairesi olarak kullanılan binadan bir görüntü.

Taş üzerine Osmanlıca yazılmış olan "Adliye Dairesi" kitabesi.

Ağlama duvarından görüntüler.

Sultan Selahaddin Eyyûbî Hângâhı

Sultan Selahaddin Eyyûbî Hângâhı giriş kapısı.

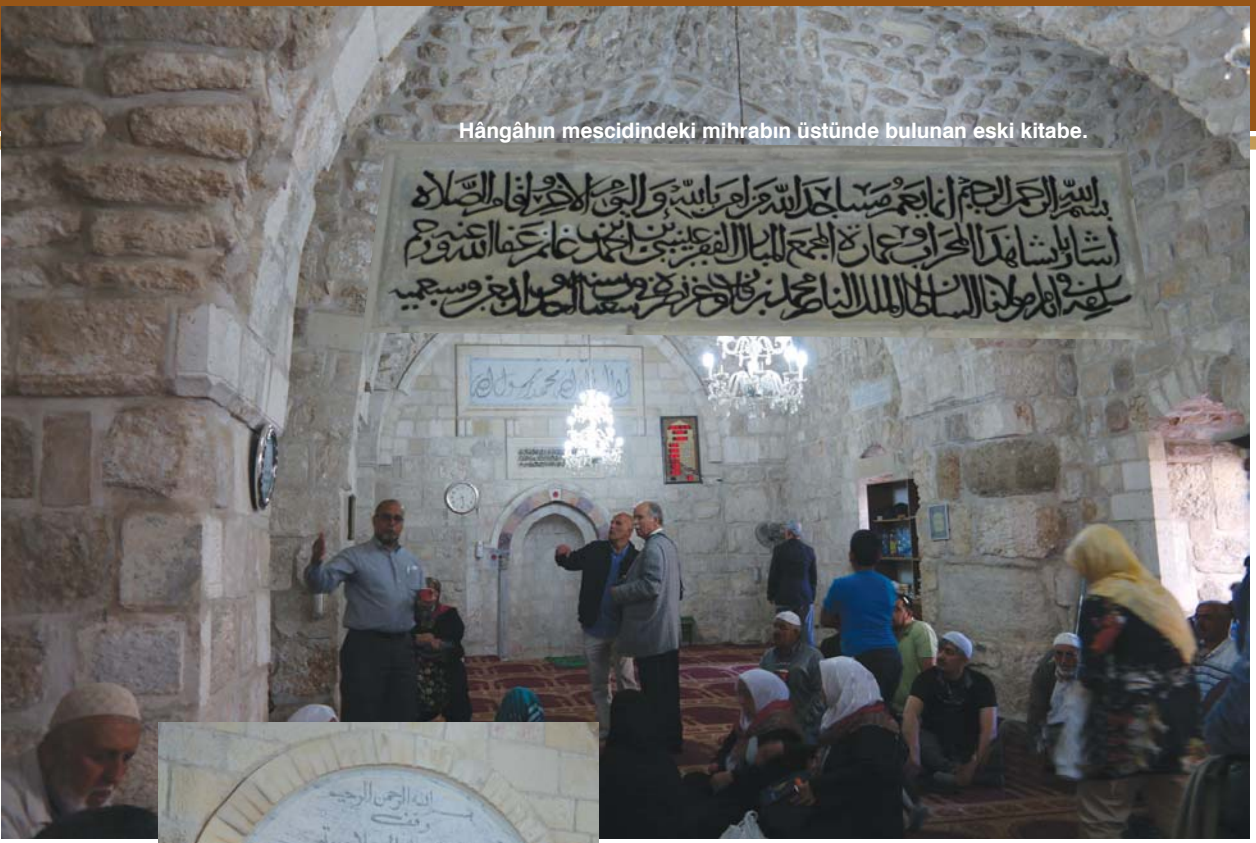
Kudüs, Selahaddin Eyyûbî tarafından Haçlılardan 583 H./1187 M. yılında alındıktan sonra, uzun bir zaman dilimi haçlıların hâkimiyetinde kalan şehrin, kaybolan İslamî görünüm ve sosyal yapısını yeniden tesis etmek isteyen Selahaddin Eyyûbî, Kudüs'te kendi adıyla anılan bir hângâh yaptırdı. Bu yapıda Kudüs'te yaşayacak sufiler için sosyal ve iktisadî bir kamusal alan oluşturmuş oldu. Belirli bir tarikat zümresine tahsis edilmemiş bu hângâh ile Kudüs'e gelen öğrencilerin ilim, irfan tahsil edecekleri, sufilerin barınabilecekleri ve kendilerine has gündelik hayatlarını sürdürebilecekleri bir yer tahsis edilmiş oluyordu.

Selahaddin Eyyûbî bu hângâhı, Kıyâme Kilisesi'nin kuzey tarafına yaptırmıştır. Hângâh için Selahaddin Eyyûbî tarafından 585 H./1189 M. yılında bir vakıf kurulmuştur. Hângâhın üst kısmında mescid olarak kullanılan mekânda biri eski, diğeri yeni iki kitabe bulunmaktadır. Şaban 741 H./Ocak 1341 M. tarihli eski kitabede buradaki mihrap ile mübarek mekânların inşasının İsa b. Ahmed b. Gânim tarafından yaptırıldığı ifade edilmektedir. Yeni kitabede de buranın Selahiye Hângâhı olup, 585 H./1189 M. tarihinde Sultan Selahaddin Eyyûbî tarafından vakfedildiği, Sultan

YOYAV gezi grubu, Sultan Selahaddin Eyyûbî Hângâhı avlusunda.

Hângâhın mescidindeki mihrabın üstünde bulunan eski kitabe.

Rehberimiz Ahmed Deccâni hângâhdaki mescidin içinde Dr. İbrahim Ateş'e açıklamalarda bulunurken.

Hângâhın mescidindeki yeni kitabe.

mekânı yaptıırıp vakfeden merhum Sultan Selahaddin Eyyûbî'nin ruhuna fâtihalar yolladık. Rehberimizin yaptığı açıklamaları dikkatle dinleyip duygulandık. Ziyaretin hitamında sunulan çayla birlikte kekikli çörek ve tulumba tatlısını afiyetle yedikten sonra, ikramda bulunan kardeşlerimize teşekkür ederek hângâhtan ayrıldık.

Selahaddin'in burada yaşadığı süre içinde bu mescide namaz kılıp Allah'ı zikrettiği yazılıdır. Devamında Selahaddin Eyyûbî'nin 532 H. /1137 M. tarihinde Tikrit Kalesi'nde doğduğu, 589 H./1193 M. tarihinde de vefat ettiği, 25 Rebiisani 583 H. /4 Haziran 1187 M. tarihinde Hittiyin Savaşı'nda zafer elde ettiği ve 27 Recep 583 H./2 Ekim 1187 M. Cuma gününde Kudüs'ü fethettiği yazılıdır.

27 Recep 583 H. (2 Ekim 1187 M.) Cuma günü Kudüs'ü fetheden Sultan Selahaddin Eyyûbî'nin 5 Ramazan 585 H. (17 Ekim 1189 M.) tarihinde de vakfettiği bu hângâhı, 26 Recep 1436 H. (15 Mayıs 2015 M.) Cuma günü ziyaret etme bahtiyarlığına erdik. Kudüs'ü kurtarmanın akabinde bu mübarek

Hângâhın alt kısmındaki inziva yerinden bir görüntü.

Ziyaret sonrası alınan ikramdan bir görüntü.

Hız. Ömer Mescidi

Kudüs'te bulunan Kıyame Kilisesi ile Hız. Ömer Camii'ni görmek için şehrin daracık ve yokuş sokaklarını tırmanarak yol alan gurubumuz, bazı tarihî yapıları izleyerek yan yana bulunan bu Kilise ile Caminin yanına geldiğinde Kilise açık ve ziyaretçilerle dolup taşarken, Hız. Ömer Caminin de kapalı olduğunu görünce büyük bir üzüntüye gark olduk. Cuma günü öğleden önce saat 10 civarında turistlerin yoğun olduğu böyle turistik bir mekânda, böylesine tarihî bir Caminin görücülere kapalı olması doğru muydu? Kiliseyi dolduran ziyaretçiler sadece hristiyanlar değil, çok sayıda Müslümanlar da vardı. Dünyanın birçok yerinden Kudüs'e gelen Müslümanlar, Kilise'yi gezip gördükleri gibi, bu Camii'yi de gezip görmeli değiller miydi? Evet, namaz saatlerinde Camii ibadete gelenler için açılıyor olabilirdi ama böyle bir yerde bulunan ve böyle mübarek bir Caminin o saatte kapalı olması ve ziyaretçilerin sadece Caminin minaresi ile dış kapısından avlusuna bakarak geçip gitmeleri hiç de hoş değildi. Bu hal, hakikaten hüznün verici bir haldir. Caminin kapısına kadar gelip, içine girememenin burukluğunu yaşayan gurubumuza kısa bir açıklama yapan Dr. İbrahim Ateş, bu Camiinin yapıldığı yerde ilk namazı kılan Hız. Ömer (r.a.)'in ruhu için okunan ihlaslarla fâtihadan sonra şunları söyledi:

"Değerli arkadaşlar!

Ziyaret ettiğimiz ama kapalı olduğu için giremediğimiz bu Cami, Kudüs'teki ünlü İslamî eserlerden biridir. Bu Cami, Hız. Ömer (r.a.)'in, Kudüs'e geldiğinde namaz kıldığı yerde yapıldığı için, O'nun ismini taşımaktadır. Bilindiği üzere Hız. Ömer (r.a.), Kuds-ü şerife geldiği zaman Kıyame Kilisesi'nde karşılanmış ve şehrin anahtarı kendisine teslim edilmişti. Bunun üzerine Hız. Ömer (r.a.) Kudüs halkına bir emanname vermişti.

Bu emannamenin bir özeti gördüğümüz üzere Mescidin avlusundaki kapı girişine monte edilmiştir. Hız. Ömer (r.a.), Kiliseyi ziyaret ederken namaz vakti girmiş, Patrikin ısrarına rağmen namazını kilisede kılmamış, "Ben burada namaz kılsam daha sonra Müslümanlar burayı Camiye çevirirler." demiş ve kilisenin güney tarafına yakın bir yerde

Hız. Ömer Mescidi'nin taç kapısının kitabesi ile tezyinatından bir görüntü.

Dr. İbrahim Ateş, A. Naci Öz ile eşi F. Mahinur Öz, Hz. Ömer Mescidi kapısı önünde.

YOYAV gezi grubundan beş kişi, Hz. Ömer Mescidi kapısı önünde.

bulunan ve o tarihte boş olan arazide kılınmıştı. Daha sonra Hz. Ömer (r.r.)'in namaz kıldığı bu mekâna Emevîler zamanında bir cami ve minare yapılmıştır. Cami iki bölümdür. Giriş bölümünden sağ tarafa bir kapı vardır, ikinci bölüme girilir. Burası daha geniştir. Tam ortasında bir kuyu vardır. Gördüğümüz gibi Kıyame kilisesinin çan kulesi ile caminin minaresi yan yanadır. Kilisenin turistlere açık olup, ziyaretçilerle dolup taşıdığı bir zamanda Caminin kapalı tutulması üzücüdür. Dileğimiz, bizleri ve İslam ülkelerinden gelen kardeşlerimizi üzen bu eksiğin bir an önce giderilip, bu mübarek camii her zaman ziyaretçilerine açık tutulması ve geçmişi ile tarihî misyonu hakkında bilgi verilmesidir.

Allah, bizleri burada ilk namazı kılan Hz. Ömer (r.a.)'in şefaatine erdirsin ve teberrüken O'nun namaz kıldığı yere bu Camiyi yapanlarla yaşatanlardan razı olsun."

Hz. Ömer (r.a.) tarafından Kudüs halkına verilen ve Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Kilise Defterleri, Kamame Defteri, No: 8'de sureti bulunan Emannâmenin orijinal metni ile çevirisi aşağıda tetkikinize takdim edilmiştir.

Hz. Ömer Mescidi avlusu ile duvarındaki emannâmeden bir görüntü.

Hz. Ömer bin Hattab'ın Emannamesi:

"Allah'a hamd olsun ki, bizi İslâm ile aziz kıldı; iman ile şereflendirdi; peygamberi Muhammed ile bize rahmet eyledi; bizi dalaletten hidayete götürdü; aramızdaki dağınıklığıktan sonra bizi bir araya getirdi ve kalplerimizi birleştirdi; düşmanlarımıza karşı zafer verdi; bize bu beldeleri nasip etti; bizi birbirini seven kardeşler haline getirdi. Ey Allah'ın kulları! Bu nimetlere karşı Allah'a hamd ediniz.

Bu Ömer bin Hattab'ın Kudüs-i Şerif'deki

Tur-i Zeytun'da millet-i İseviyenin şerefli patriği Safranbos'a verdiği ve bütün re'aya ile papaz ve patrikleri içine alacak şekilde tanzim olunan yazılı ahidnamesidir.

Bütün papazlar nerede ve hangi şartlarda olurlarsa olsunlar, biz müslümanlardan emana sahiptirler. Bütün gayr-i müslimler zimmet akdinin hükümlerine riayet ettikleri müddetçe, emanları geçerlidir. Biz müminler ve bizden sonra gelecek olanlar, onları korumakla mükellefiz. İtaat ve bağlılıkları devam ettikçe de bu devam edecektir.

Verilen bu koruma ve eman sözü kendileri için geçerli olduğu kadar, kiliseleri, manastırları dışarıda ve içeride bulunan bütün ziyaret mahalli olan mukaddes mekânları için geçerlidir.

Bu mukaddes mekânlar şunlardır: Kamame Kilisesi; Hz. İsa'nın doğum yeri olan Beytüllahm'deki Büyük Kilise; Kibleye, kuzeye ve batıya açılan üç kapılı mağara. Kudüs'te bulunan Hıristiyanların dışındaki Hıristiyan cemaatleri, yani Habeş Hıristiyanları, Avrupa'dan ziyaret için gelenler, Kıptiler, Süryaniler, Ermeniler, Yakubiler, Maruniler ve benzeri taifeler, tamamen adı geçen Patrik'e tabidirler; Patrik bunlara takdim olunur.

Zira bu sayılan patrik ve papazlara, Hz. Peygamber mübarek mührü ile eman vermiş ve korunmalarını istemiştir. Biz müminler de, onlara iyi davranan Peygamber hürmetine onlara iyi davranacağız.

Bu patrik ve papazlar, cizye ve benzeri mükellefiyetlerden, denizde ve karada muaf olacaklar; bunların Kamame Kilisesine ve diğer mukaddes mekânlara girişlerinden dolayı kendilerinden bir şey alınmayacak. Ancak Hıristiyanların elindeki Kamame Kilisesine gelen ziyaretçiler, Patrik olana 1/3 dirhem vereceklerdir.

Bütün müminler, erkek olsun kadın olsun, sultan, hakim veya vali olsun, zengin olsun fakir olsun, mutlaka bu emirlerimizi koruyacaklardır.

Hıristiyan reislerine bu mersum (ferman) sahabe-i kiramdan Abdullah, Osman bin Afan, Sa'd bin Zeyd, Abdurrahman bin Avf ve diğer sahabe kardeşlerimizin huzurunda verilmiştir.

Bu yazılı fermanla açıkladığımız emirler korusun, riayet edilsin ve ellerinde kalsın.

Müminlerden kim bu fermanımızı okur da şimdi veya kıyamete kadar, ona muhalefet ederse, Allah'ın ahdini bozmuş ve Habibine isyan etmiş olur.

20 Rebiül-Evvel 15 H."

Kıyame Kilisesi

R ehaberimiz Ahmed Deccânî'nin yaptığı açıklamalardan öğrendiğimize göre Kıyame Kilisesi, Bizans imparatoru Konstantin'in annesi Helena tarafından 335 tarihinde yaptırılmıştır. İranlılar Kudüs'ü işgal edince diğerleri ile birlikte bu kiliseyi de yakıp yıkmışlardır. Daha sonra Râhip Modistos, 636 yılında Kıyame Kilise'sini yeniden yaptırmıştır. Bu kilise, dünyanın en muhteşem, en güzel ve o zamana kadar en büyük ve bugün Hıristiyanlık âleminin en kutsal kilisesi olarak bilinir. Kilisenin içi altın mozaiklerle süslüdür. Kilise biri büyük, diğeri küçük olmak üzere iki kubbeden oluşur. Büyük kubbe, Hz. İsa'nın mezarı olarak iddia edilen yerin üzerinde yapılmış, diğeri de "yarım dünya" olarak bilinen küçük kubbedir. Burada Hz. İsa (a.s.)'nın, doğumundan önce başlayarak hayat safhaları tasvir edilmiştir. Kilisenin içinde ilk girişte kapının karşısındaki büyük mermer taş, güya Hz. İsa (a.s.)'nın mezarının olduğu yeri simgeler. Hıristiyan mezhepleri arasındaki ihtilaflardan dolayı kilisenin anahtarının muhafazası ve her gün açılıp kapanması işlerini iki Müslüman aile yürütür. Bu durum, Hz. Ömer (r.a.) zamanından beri böyle devam etmektedir.

Kıyame Kilisesi avlusundan bir görüntü.

Kıyame Kilisesi içinden bir görüntü.

Hıristiyan ziyaretçilerden biri, Hıristiyan inancına göre Hz. İsa'nın ölümünden sonra yıkandığı taşa ellerini sürerken.

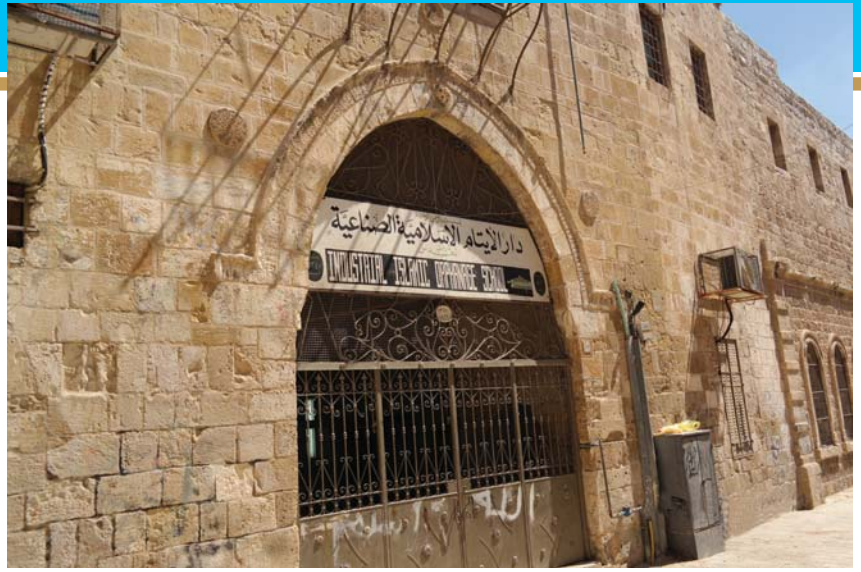

Dr. İbrahim Ateş, Hz. Ömer (r.a.) zamanında Kudüs'ün fethinde yer alan ve kilisenin anahtarları kendilerine teslim edilen Medinelî aileden birinin ahfadından Vecih Yakub el-Hazreci ile birarada.

YOYAV gezi grubu, Vecih Yakub el-Hazreci ile birlikte.

Hürrem Sultan Hayrâtı

Hürrem Sultan Kudüs'teki hayrâtından olan Yetimler Yurdu ve Aşevi binasından bir görüntü

Hanım Sultanların hayırseverlerinden olan Hürrem Sultan, İstanbul'da yaptırdığı hayrat müesseselerinin yanında Kudüs'te yaptırdığı yetimler yurdu, imarethane, çeşme, hamam ve benzeri eserleri görmek bizler için mutluluk vesilesi olan faktörlerden biri idi. Bakımsız vaziyette de olsa ayakta duran bu eserlerin bir kısmı günümüzde farklı amaçlarla kullanılmaktadır. Bunlardan 1552 yılında yaptırılan "Haseki Sultan İmarethane (Aşevi)" günümüzde de Mescid-i Aksâ çevresindeki fakirlerin ortak sığınağı olma özelliğini korumaktadır.

Kudüs'te Mescid-i Aksâ'yı ziyaret edenleri, Aksâ'nın Batıya bakan kapısından çıktıktan sonra onları az ileride Kanuni Sultan Süleyman'ın yaptırdığı tarihi bir su sebili karşılamaktadır.

Aynı yol üzerinde yokuş çıkan merdivenli yolu takip edenler ise 150 metre ileride solda bir başka muhteşem yapı gelenlere "hoşgeldin" demektedir.

Burası, Osmanlı Devleti'nin 10. Padişahı, batılıların "Muhteşem Süleyman" olarak adlandırdıkları Kanuni Sultan Süleyman'ın eşi, Hürrem Sultan'ın 1552 yılında yoksulların karnını doyurması için ölmeden bir yıl evvel yaptırdığı "Haseki Sultan İmarethesinin" kapısıdır.

Kapısında geleneksel Osmanlı mimarisinin motiflerinin görüldüğü muhteşem eser, asırlara meydan okuyarak, kesintisiz olarak 463 yıldır Kudüs'ün fakirlerine her gün ücretsiz yemek dağıtmaktadır. Haftada beş gün farklı 2 yemeğin verildiği imarethane, 4 bin 600 metrekare alana yayılmış bulunmaktadır. Binanın alt katı aşevi olarak hizmet verirken, üst katı yetimler okulu olarak faaliyet göstermektedir. Binanın sağ tarafında ise Kudüslü mesleksiz gençlere marangozluk eğitimi veren bir atölye yer almaktadır. Aşevinin kapısından içeri girdikten sonra, kubbeli altıgen yapının altında, şimdilerde kullanılmayan eski kazanlar eski ocağın üzerinde yerli yerinde durmaktadır.

Hürrem Sultan'ın hayrâtından olup, günümüzde Yetim Çocuklar Endüstri Meslek Okulu olarak kullanılan yapının levhası.

Hürrem Sultan Aşevi'ndeki yemek dağıtımdan görüntüler.

YOYAV gezi grubu, Hürrem Sultan Yetimler Yurdu (solda) binası önünden geçerken.

Öğleye doğru kapısında fakir fukaranın ellerinde boş kaplarla gelmeye başladıkları kapıda, bir vakıf geleneği olarak önce kadınlara, sonra erkeklerle yemek servis edilmektedir. Aşevi sadece Müslümanlara değil, fakir Hıristiyan ailelere de hizmet vermektedir. Şu anda 8 Hıristiyan aile aşevinin sürekli ziyaretçilerindedir. Boş kaplarla gelen hüzünlü yüzler, ayrılışlarında yüzlerindeki ifade mutluluğa dönerken dudaklardan dua mırıltıları duymaktadır.

Aşevinin yöneticileri yaptıkları açıklamada, bu vakfın hizmetleri hakkında şunları söylemektedirler:

“Burayı Allah rahmet eylesin, mekânı cennet olsun, Kanuni Sultan Süleyman’ın eşi Hürrem Sultan yaptırmış. Burası önceleri vakıf olduğu için kendisine ait vakıf binalarının gelirleri ile yaşıyordu. İsrail, savaştan sonra bunlara el koyunca gelirimiz azaldı, uzunca zaman zekât ve yardımlarla devam ettik. Şimdi ise Katar devletinin “Kızılay’ı” bizim harcamalarımızı karşılıyor. Burada 5 kişi çalışıyoruz ve her gün 5 yüz kişilik, 113 aileye yetecek yemek çıkarıyoruz. Günlük 2 bin dolar harcamamız oluyor. Ramazan’da ise iki kat yemek yapıyor ve daha fazla kişiye dağıtıyoruz. Haftanın 5 günü, Cuma ve Cumartesi hariç hizmet vermekteyiz.”

Eski imarethanenin karşısındaki küçük ekmek fırını ise kapanmış, bir zamanlar yemeğini alan herkes bu fırından da sıcak bir somunu koltuğunun altına alarak gidermiş. Asırlara meydan okuyan aşevinin üst katında yetim öğrencileri ağırırken, avlusunun sağ tarafında ise mesleksiz gençlere meslek edindirecek marangoz atölyesiyle kucaklamaktadır.

Hürrem Sultan’ın Kudüs’te bulunan vakıf eserleri sadece bununla sınırlı değildir. Günümüzde Via

Dolorosa (Çile yolu) üzerinde bir hamam da Ermeni kilisesinin malı olmuştur.

İstanbul’da Türk İslam eserleri müzesinde bulunan 1557 tarihli Haseki Sultan Vakfiyesinin 9b-10a sayfasında Hürrem Sultan’ın Kudüs’te Camii Şerif (Kubbe’üs Sahra) yakınında yaptırdığı Hürrem Sultan Camisi, medresesi ve imarethanesinden bahsedilmektedir. Eserin 12a -14b sayfalarında bu yapıların bakımı, temizliği, çalışanların maaşları vakfın işleyişini sağlamak için harcamaların nasıl yapılacağı tüm detayları ile anlatıldığı görülmektedir. Eserin 49a sayfasında ise şahitlerin imzası ve Hürrem Sultan’ın mührü bulunmaktadır. Hürrem Sultan’ın arkasında bıraktığı eserler aslında bir ömre sığmayacak kadar fazladır.

Bulgaristan’dan Mekke’ye kadar pek çok şehri, ihtiyacı olan yapılarla süsleyen Hürrem Sultan’ın, ölmeden bir yıl önce yaptırdığı ‘Kudüs Haseki Sultan İmaret’i’ bunlardan sadece biridir. Hürrem Sultan sarayda cariyeye olduğu dönemde aldığı maaşı Mekke’ye yardım amaçlı olarak göndermek ister. Cariye olduğu için bağışta bulunamayan Hürrem Sultan durumu Kanuni Sultan Süleyman’a mektupla bildirir. Kanuni de kendisini bu asil istek üzerine özgür bırakır.

Hürrem Sultan, kayıtlara göre Mekke’ye yıllık altı bin altın bağışta bulunur. Cariyelüğünden, Haseki Sultanlığa tırmandığı dönemin sonuna kadar pek çok şehirde cami, imaret, kervansaray gibi hayratları artarak sürer. Öyle ki vefat ettiği zaman Bulgaristan’dan Kudüs’e, Mekke’den Medine’ye kadar uzanan coğrafyada çok sayıda vakıf eserini arkasında bırakarak ölür. Eserlerin pek çoğunun altında ise ünlü Osmanlı mimarı, Mimar Sinan’ın imzasına rastlanır.

Rahmet Kapısı İslam mezarlığının girişinden bir görüntü.

Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı (TİKA)'nın, Kudüs'ün Müslüman mahallesi girişindeki Esbad Kapısı'nın yakınında bulunan Yusufiye mezarlığı dışına 2009-2010 yıllarında güzel ve görkemli bir istinat duvarı yaptırmış olması, ziyaretçilerin memnuniyetini mucip olmakta ve takdirlerini toplamaktadır. Kudüs'te kaldığımız günlerde Otelimizden Mescid-i Aksâ'ya gidip gelirken girip çıktığımız Esbad kapısı yakınındaki bu yapı ile üzerine kazınmış olan şanlı Türk Bayrağını gördüğümüzde göğsümüz kabardı ve bu hizmeti gerçekleştiren hükümetimizi şükranla yâd ettik.

15 Hicri-636 M. tarihinden bu yana İslâm mezarlığı olan ve Harem-i şerifin doğu duvarı boyunca uzanan "Babü'r rahme" mezarlığının bir parçası olan Yusufiye mezarlığının dışına inşa edilen 3 metre yüksekliğinde olan ve mezarlık boyunca uzayan istinat duvarının güzelliği ile görkemli duruşu, Kanunî Sultan Süleyman'ın 1542 yılında yaptırdığı muhteşem Kudüs surlarının güzelliğine yakışır bir durum arz etmektedir.

Bu güzelliği gören bizler, surları yapan Kanunî Sultan Süleyman Han Hazretlerine rahmet ve mağfiret niyazında bulunmanın yanında, bu istinat duvarını inşa eden TİKA yöneticilerine de sağlık ve saadet dileğinde bulduk. Zira, Babü'r rahme mezarlığının kapısındaki kitabelerden bu mezarlıkta bir çok sahabe ile mânâ büyüğünün medfûn olduğunu öğrenmiştik. Örneğin Ashab-ı Kiram'dan Ubade ibn Sâmî (r.a.)'in 651 M., Şeddad ibn Evs (r.a.)'in de 678 M. tarihinde bu mezarlığa defnedildiğine dair kitabeleri okumuştuk. Allah Teâlâ bu istinat duvarını yaptıranlarla bizleri adı geçen sahabilerle, bu mezarlıkta yatan diğer zevat-ı kîrâmın şefaatine erdirsin.

TİKA'dan Örnek Bir Hizmet

TİKA'nın yaptırdığı istinat duvarından görüntüler.

Zeytin Dağı

Gezimizin ikinci gününde, Kudüs'e hakim tepe niteliğinde olan Zeytin Dağı'na giden grubumuz, buradan Mescid-i Aksâ ile Kubbetü's Sahra'yı doyasıya izleyip hatıra fotoğrafları çekti. Sonra Rabiât-ül Adeviye Hazretleri ile Selmân-ı Fârisî hazretlerinin makamlarını ziyaret etti.

Zeytin Dağı, Mescid-i Aksâ'nın tam karşısına düşen tepedir. Hıristiyanlık inancına göre Hz. İsa'nın çarmıha gerildiği yer burasıdır. Burada birçok kilise bulunmaktadır. Yahudilere göre, Kıyamet günü Cennete ilk ve en erken bu tepeye defnedilmiş olanlar girecektir. Bu yüzden bu tepe kutsaldır ve bu mezarlık dünyanın en pahalı mezarlığı konumundadır. Bu dağ, Kudüs için ruhla ceset gibi stratejik bir konuma sahiptir. Kudüs'ün gerek fethi, gerekse işgali hep bu tepeden gelen ordular tarafından yapılmıştır. Ayrıca Hz. Davut (a.s.)'tan Hz. İsa (a.s.)'ya kadar bütün peygamberler tarafından birçok olay burada cereyan etmiştir. Hz. Davut (a.s.), M.Ö. 1049 yılında Kudüs'ün fetih ateşini ilk olarak Zeytin Dağı'nda yakmıştır. Hz. İsa (a.s.), M.S. 30 yılında havârleri ile birlikte bu dağa çıkar, sohbet edermiş. Yahudiler, Hz. İsa (a.s.)'yı öldürmek için tuzak kurduklarında Hz. İsa (a.s.), Zeytin Dağı'na çıkmıştır. Zeytin Dağı, asıl olarak Müslümanların nazarında mukaddes ve mühim bir dağdır. Tîn Suresi'nin "İncire ve zeytine, Sina dağına ve bu emniyetli şehre yemin olsun ki..." mealindeki ilk ayetlerinde geçen "zeytin" ifadesi bir rivayete göre bu dağa işaret etmektedir. Kudüs'ün fethi sırasında Hz. Ömer (r.a.), bir süre bu dağda ikamet etmiştir. Hz. Ömer (r.a.) ve Selâhaddin Eyyûbî'nin askerlerinden şehit düşenler burada bulunmaktadır. Meşhur sahâbî Selmân-ı Fârisî ile Rabiâtü'l Adeviye'nin makamları Zeytin Dağı'ndadır. Hz. Meryem'in mezarı da Zeytin Dağı eteğinde Bâb-ı Esbat tarafında yer almaktadır. Burada Prenses Helena'nın yaptırdığı "Cismaniye" adında bir kilise vardır.

Yahudi mezarlığından bir görüntü.

YOYAV gezi grubu Zeytin Dağı'nda.

Râbiatü'l Adeviyye Makamını Ziyaret

Râbiatü'l Adeviyye, gönlünde Allah sevgisinin başka bir sevgi olmayan bir ma'nâ insanıdır. Hicrî 100 ile 180 yılları arasında yaşamıştır. Basra'da doğmuş, büyümüş, manevî hayatını burada geçirmiştir. Râbia, küçük yaşta babasını kaybetmiştir. Basra'da kıtlık zamanında zâlim bir adam onu katı yürekli bir adama satmıştır. Tam bir köle hayatı yaşamıştır. Bu sırada Râbiatü'l Adeviyye, manevî tecellilere mazhar olmuştur. O'nun bir kerâmetini gören efendisi kendisini serbest bırakmıştır. Bu sırada büyük velî Rebâh b. Amr ile tanışmıştır. O'ndaki cevheri gören Rebâh b. Amr, O'nu dünya âleminden çekmiş, Allah yolunda ilerlemesine yardımcı olmuştur.

Rabiâtü'l Adeviyye, ömrünün son yıllarını Kudüs'te geçirmiş ve burada vefat etmiştir. Hem evi, hem inziva yeri, hem de şu anda türbesi olan mekân, bütün orijinalliğiyle durmaktadır. Taştan oyma bir kapıdan girilir. Beş on kişinin namaz kılabileceği kadar bir yerden, geniş aralıklı dik merdivenlerden aşağı çilehânesinin ve kabrinin bulunduğu yere inilir.

Basralı zenginlerden olan Süleyman Haşimî kendisine bir mektup yazıp, kazancını ve ileride daha da çoğalacak servetini izah ettikten sonra: "Bütün bunlar senin emrine âmâdedir. Yeter ki, beni kabul eyle, nikâhım altına girmeye razı ol." deyince, Râbia'nın cevabı sert olmuştur: "Kazancınla mağrur olup, ona güvenme. Bunlar köpük gibidirler. Ne ölüm mani olurlar, ne de başına gelecek bir takdire. Sen yarın varacağın İllâhî huzurda sana lâzım olana bak, onunla teselli ol. Bir de sakın ben ölürken vasiyet ederim de bu servetimle arkamdan hayır

işlerler, diye bir vesveseye de aldanma. Sen kendin kendine vâsi ol, servetini kendi elinle İslâmî hizmete harca, ölmeden vasiyetini kendin yerine getir. Şunu da unutma ki, emrime âmâde edeceğini yazdığın şey, gönlüme ağırlık, kalbime karanlık verir. Benim için câzip bir şey olmaktan çoktan uzaklaşmıştır onlar..."

Râbiatü'l Adeviyye Türbesine inen merdivenler.

Râbiatü'l Adeviyye'nin sandukası.

Hanımlar, ziyaretine gelirler, nasihat isterlerdi. Onlara: “İyliliklerinizi de gizleyin. Tıpkı kötülüklerinizi gizlediğiniz gibi. İyliliklerinizi ilân etmek, rüzgârın karşısında un savurmak gibidir. Alıp götürür. Eliniz boşta kalır.” dendi.

Bir gün kendisine, niçin evlenmediğini sordular. Cevabı şöyle oldu: “Üç şey vardır ki benim bütün dünyamı dolduruyor, evlenmeyi düşünmeye vakit bırakmıyor.” Sordular: “Nedir o üç şey?” Cevap verdi: “Son nefesimi verirken imanla gidecek miyim? Mahşerde kitabım sağımdan mı, solumdan mı verilecek? Halk, cennetle cehennem yolunda ikiye bölününce, ben hangisinde yer alacağım.”

Bir gün namazda iken evine hırsız giren Râbia, namazını bitirinceye kadar hırsızın bir şey bulamayıp eli boş döndüğünü anlayınca seslendi: “Ey muhtaç adam, bari ibrikteki sudan abdest alıp iki rek’at namaz kıl da emeğin büsbütün boşuna gitmesin...”

Hırsız şaşırılmış, korkuyla karışık bir ruh hâline kapılmıştı. Hemen abdest alıp orada namaza durdu. Râbia bundan sonra ellerini kaldırıp dua etti: “Yâ Rab! Bu muhtaç, benim evimde alacak bir şey bulamadı, onu Senin kapına gönderdim. Sen elbette benim gibi değilsin. Onu boş çevirmezsin.”

Namazı bitiren hırsızın, tevbe, istiğfar etmeye başladığını duyunca, bu defa da şöyle yalvardı: “Yâ Rab! Bu adam kapında birkaç dakika bekledi, hemen kabul ettin; ama bu âciz, bütün ömür boyu kapındayım, hâlâ böyle kabul edilemedim!” Kalbine doğan ses şöyleydi: “Üzülme, onu senin hürmetine kabul ettik!”

Rabiatü-İ Adeviye’yi ziyaret eden gurubumuza kısa bir açıklamada bulunan Dr. İbrahim Ateş şunları söyledi:

“Değerli arkadaşlar!

Ziyareti ile şerefleñip manevî huzurunda bulunduğumuz Rabiatü-İ Adeviye hazretlerinin sandukası üzerindeki örtüde: “Elâ inne evliyâallahi lâ havfün aleyhim ve lahüm yahzenûn” Yani: “Dikkat edin! Kuşkusuz, Allah’ın dostlarına ne bir korku vardır, ne de onlar üzüleceklerdir.” Yani ahirette onlar korkacak ve üzülecek bir durum yaşamayacaklardır. Bu ayetin ardından gelen ayette ise Allah’ın velilerinin kimler olduğu anlatılarak “Onlar iman edip müttakî (Allah’a saygılı) olanlardır.” buyurulmaktadır.

Yani hayatta boşa geçirilecek, manasız yere öldürülecek vakit yok. Kişi, tabii dinlenecek ama hayatını uykuyla, tembellikle, ataletle geçirmeyecektir. Dünya ve ahretine yararlı iş ve uğraşlarda bulunacaktır. Rabiatü-İ Adeviye Hazretleri kendisine evlilik

YOYAV gezi grubu, Râbiatü-İ Adeviyye Türbesi ziyaretinde.

talebinde bulunan zamanın bilginleri ile varlık sahiplerini elinin tersiyle itmiştir.

Zira O, kalbini Allah sevgisi ile doldurmuştur. Muhabbetullahı kalbinin derinliklerine kadar yerleştiren ve kerametleri zahir olan bu insan, hal ve hareketleriyle herkese örnek olmuştur. Bir defasında kendisine Rabia hep ibadet ve tâ’at halindesin. Biraz uyuyup, dinlenmiyorsun denildiğinde: “Kabirde uyumak için uzun bir vakit vardır.” demiştir. Allah ziyaretimizi kabul eylesin, şefaatine erdiresin, başta günümüz hanımlarına olmak üzere herkese O’nun yolunda gitme basîretini ihsan eylesin.”

“Üç şey vardır ki benim bütün dünyamı dolduruyor, evlenmeyi düşünmeye vakit bırakmıyor. Son nefesimi verirken imanla gidecek miyim? Mahşerde kitabım sağımdan mı, solumdan mı verilecek? Halk, cennetle cehennem yolunda ikiye bölününce, ben hangisinde yer alacağım.”

Selmân-ı Fârisî Hazretlerinin Makamını Ziyaret

Rabiatü-l Adeviye'den sonra Selmân-ı Fârisî Hazretlerini ziyaret edip ruhuna rahmet dileğinde bulunan grubumuza O'nunla ilgili özet bilgi veren Dr. İbrahim Ateş yaptığı açıklamada şunları söyledi:

“Değerli arkadaşlar!

Aslen İranlı olan Hz. Selmân (r.a.), İslâmı, uzun yıllar aradıktan sonra bulan bir bahtiyardır. Hz. Selmân (r.a.), Arabistan tarafına giden bir kabileye katıldığında, kabiledeki bazı zalimler, O'nu bir Yahudiye köle olarak sattılar. Medine'ye ulaş-

“Selman bizim ehl-i beytimizdendir”

(Hz. Muhammed (s.a.v.)

tiğinde Peygamberimiz (s.a.v.)'in huzuruna vardı. Başka bir gün Peygamberimiz (s.a.v.)'in yanına vardı, arkasına geçti, bu esnada Peygamberimiz (s.a.v.), aniden sırtını açtı, peygamberlik mührü görüldü. Hz. Selmân (r.a.), hemen Peygamberimiz (s.a.v.)'in ayaklarına kapandı ve iman etme şerefine erdi. Ama hâlâ köleydi. Kurtulması için Yahudi, ondan üç yüz hurma ağacını dikip yetiştirmesini ve kırk okka da altın vermesini istedi. Meseleyi Peygamberimiz (s.a.v.)'e açtı. Allah Resûlü (s.a.v.) de ondan üç yüz kadar fidan getirmesini istedi. Peygamberimiz (s.a.v.), açılan çukurlara fidanları kendi eli ile dikti, fidanlar aynı sene meyve verdiler. Bu bir mucizeydi, normalde bu mümkün değildi. Hz. Selmân (r.a.), Yahudiye hurma borcunu ödedi. Sıra altına gelmişti. Sahâbîlerin yardımı ile yumurta büyüklüğünde bir parça altın bulundu. Hz. Selmân

(r.a.), artık serbestti. Peygamberimiz (s.a.v.)'in en yakınları arasındaydı. Hendek savaşı öncesiydi. Efendimiz (s.a.v.), savaş hazırlıklarına başlamıştı. Sahâbîler ile istişare ediyordu. Nasıl bir savaş taktiği uygulanacaktı? Hz. Selmân (r.a.), bir teklifte bulundu. Medine'nin etrafına hendek kazılacak, böylece düşman şehre giremeyecekti. Hemen uygulandı. Sonuç; on bin kişilik müşrik ordusu perişan olarak çekip gittiler. Bu, Selmân-ı Fârisî'nin ne denli isabetli olduğunu gösteren olaylardan biri idi. O, Efendimiz (s.a.v.)'in böyle bir savaş durumunda görüşüne değer verdiği basiretli bir insandı.

Ashab-ı kirâmdan Ebu Derdâ Hazretleri var. O'nun da makamı Bartın'da bulunmaktadır. Bir Amasra gezimiz sonrasında Bartın'a geldiğimizde geziye katılan kardeşlerimize Ebu Derdâ ile Selmân-ı Fârisî arasında geçen bir olayı açıklamıştım. Malumunuz olduğu üzere Ebu Derdâ Hazretleri ashâb-ı kirâmın müttakîlerinden biri idi. Öyle ki gündüzü siyam (oruç), geceyi kıyam (namaz) ile geçirirdi. Eşini düşünmeden kendini ibadete verirdi. Bir gün Selmân-ı Fârisî'nin hanımı Ebu Derdâ'nın hanımını ziyarete gider ve onu saçlı, başı dağınık, perişan ve pejmürde bir vaziyette görür. “Kardeşim bu halin ne? Biraz kendine çeki-düzen versen” der Ebu Derdâ'nın hanımı da: “Bildığın gibi bir Müslüman hanım eşi için süslenir, onun için giyinir kuşanır. Maşallah kardeşin Ebu Derdâ'nın bizi gördüğü yok, onun için ben de kendimi bırakmış vaziyetteyim” der. Bu hali bir ara Selmân-ı Fârisî'nin hanımı eşine anlatır Olay üzerine Selmân-ı Fârisî Ebu Derdâ'yı ziyarete gider, bu gece sizin misafiriniz olacağım der ve orada kalır. Ebu Derdâ gece ibadet için kalktığında Selmân-ı Fârisî arkadaş kalkma yatacağız diyor

YOYAV gezi grubu, Selmân-ı Fârisî (r.a.)'in ziyaretinde.

Hem yatacağız hem de ibadet edeceğiz. Sahur için kalkınca da sahur yapma, yarın birlikte yemek yiyeceğiz diyor. Yani tamamen kendini ibadete veren Ebu Derdâ'yı frenleyerek biraz ibadet edip, biraz da kendisine ve eşine vakit ayırmasına çalışıyor. Ve: "Ey Ebu Derdâ! Kuşkusuz Rabbinin senin üzerinde hakkı var. Ailenin senin üzerinde hakkı var. Nefsinin de senin üzerinde hakkı vardır. Her hak sahibine hakkını ver." diyor. Yani sadece Allah'a ibadet edeyim hakkını vereyim demekle doğru yapmış olmazsın. Hem Allah'a ibadet edeceksin, hem aileni görüp gözeteceksin, hem de kendini düşüneceksin demek istiyor. Bu sözden pek hoşnut olmayan Ebu Derdâ, Selmân-ı Fârisî'nin kendisine yaptığını ve söylediğini Peygamberimiz (s.a.v.)'e iletince, Peygamberimiz (s.a.v.) Selmân-ı Fârisî'yi onaylayarak "Sadaka Selmân" yani "Selman doğru söyledi." buyurmuştur.

İşte Selmân-ı Fârisî Peygamberimiz (s.a.v.)'in sözünü onayladığı ve "Selman bizim ehl-i beytimizdendir" dediği büyük bir sahabidir. Burası O'nun makamıdır, kabri değildir. Hz. Ömer (r.a.), O'nu İran'ın fethi üzerine Medâyin şehrine vali tayin etmiştir. O, hep sadece yaşamıştır. Kudüs'ün fethine katılan Hz. Selmân (r.a.), bir süre burada kalmış, Hz. Osman (r.a.) zamanında Medain'de vefat etmiştir. Ziyaret ettiğimiz bu makam O'nun için sembolik olarak konulmuş bir sandukadır. Ruhu

şad, mekânı cennet olsun. Allah ziyaretimizi kabul buyursun ve bizi şefaatine erdirdin."

**"Ey Ebu Derdâ!
Kuşkusuz Rabbinin senin üzerinde hakkı var.
Ailenin senin üzerinde hakkı var.
Nefsinin de senin üzerinde hakkı vardır.
Her hak sahibine hakkını ver."**

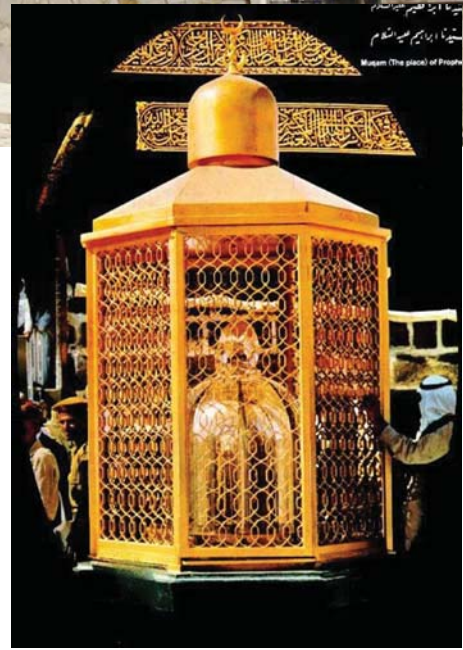
Selmân-ı Fârisî (r.a.)'in sandukası.

Makam-ı İbrahim'den Mezar-ı İbrahim'e

17 yıldır yılda bir defa düzenlediği umre programlarına katılan mensupları ile dostlarını Haremeyn-i Şerîfeyne götürüp getiren ve Kâbe-i Muazzama'yı tavaf ettirip, civarındaki Makâm-ı İbrahim hakkında detaylı bilgiler vererek yanında dua ve niyazda bulunmalarına imkân sağlayan YOYAV, bu yıl Hz. İbrahim (a.s.)'in mezarını ziyaret ettirmeyi de programına aldı. 14-17 Mayıs 2015 tarihleri arasında Kudüs'e düzenlediği "Mescid-i Aksâ'da Miraç Kandili" konulu gezi programına Kudüs'e 32 km mesafede bulunan el-Halil Camii ile Hz. İbrahim (a.s.)'in mezarını ziyareti de dahil etti. Bu ziyareti gerçekleştirmek için 16 Mayıs 2015 Cumartesi günü öğleden önce gurubu el-Halil şehrine götürdü. Filistinliler İsra ve Miraç Kandilini kutlamayı bugün yaptıklarından Caminin içi, dışı ve avlusu ile yolları insanlarla tıklım tıklım dolu olduğundan izdihamdan dolayı öğle vakti camiye giremeyen gurup, ancak ikindi namazından sonra girme ve ziyaret etme imkânını buldu. İkinci namazını bu mübarek camide birlikte eda ettikten sonra Hz. İbrahim, Hz. İsmail, Hz. İshak, Hz. Yakub ve Hz. Yusuf Aleyhimüsselam ile Hz. İbrahim'in hanımı Hz. Sâre, Hz. İshak'ın hanımı Hz. Rifka ve Hz. Yakub'un hanımı Hz. Laika'nın mezarlarını ziyaret edip, ruhlarına Fatihalar göndermenin akabinde Hz. İbrahim hakkında açıklamalarda bulunan Dr. İbrahim Ateş şunları söyledi:

"Ziyareti ile şereflenip manevî huzurunda bulunmanın bahtıyarlığına erdiğimiz peygamberler babası Hz. İbrahim (a.s.), hicretten 2893 yıl önce dünyaya

Makam-ı İbrahim.

geldi. Fırat ve Dicle'nin süslediği Babil'de yaşadı. Babası Azer, Nemrud'un putçuluğunu yaptı. Hz. İbrahim (a.s.)'in unvanı Halil'dir. Halilullah, "Allah'ın dostu" demektir. Nemrut, tanrılık davasını sürdürüyordu.

Mezar-ı İbrahim.

Hiz. İbrahim (a.s.)'ı ziyaret eden YOYAV gezi grubu, O'nun manevî huzurunda.

Hiz. İbrahim (a.s.), dünyaya geldiği sırada Babil'deki kâhin ve astrologlar Nemrut'a, bu yıl bir çocuğun dünyaya geleceğini, onun dinini değiştireceğini, saltanatını yok edeceğini, doğacak bütün erkek çocukları yok etmesi gerektiğini bildirdiler. Nemrut, hemen tedbirler aldı. Yeni doğan her erkek çocuğu anında öldürülecekti. Bu emri verdiği sırada Azer'in hanımı da hâmileydi. Azer, çocuğu Nemrut'un elinden kurtarmak için eşini Basra yakınlarında (bir rivayette Urfa) bir mağaraya götürdü. Doğum orada gerçekleşti. 15 ay mağarada kaldı. Hızla büyüyordu. On beş yaşlarında gürbüz bir çocuk seviyesine geldi. Babası Azer, put ticareti de yapıyordu. Hiz. İbrahim (a.s.), büyüüp delikanlı çağına gelince, eline birkaç put verdi, satması için çarşıya gönderdi. Genç İbrahim, putların boynuna birer ip taktı, sokakta sürümeye başladı. Bir yandan da "Hiçbir fayda ve zarar vermeyen bu putları satın alan var mı?" diye bağıırıyordu. Kimse satın almadığı gibi, "başımıza bir bela gelir" korkusuyla O'na yaklaşmıyorlardı. İbrahim satamadığı putları ırmağın kıyısına götürüp baş aşağı suya sokuyor, su içmelerini istiyordu.

Bir gün Cebrail (a.s.) geldi, peygamberlik müjdesini verdi. Bundan sonra Hiz. İbrahim (a.s.), kavmini doğru yola çağırılmaya başladı. Kavmi yıldızlara tapıyordu. Önce yıldızların tanrı olamayacağını ispat etmek istedi. Bir gün güneş batıp da etrafı karanlık kaplayınca başını semaya kaldırdı. Gökte parlak bir yıldız görünüyordu. "İşte Rabbim budur" dedi. Kavmi de böyle bir şey bekliyordu ve bu duruma sevindiler. Fakat, sabah olunca yıldızlar kayboldu. Kavmine dönüp "Bu olmadı, benim Rabbim böyle ortadan kaybolamaz. Böyle kaybolanlar, Rab olamazlar." dedi. Ertesi gün ayın doğuşunu seyretti ve "Rabbim bu mu?" diye seslendi. Fakat, o da sabah olunca kayboldu. Sonra güneş doğdu. Güneşin bu parlaklığı karşısında "Benim Rabbim işte budur. Çünkü bu, hepsinden büyük, hepsinden parlak" dedi. Akşam oldu. Bu sefer güneş

de battı. Bunu gören Hiz. İbrahim (a.s.): "Ey Kavmim! Ben, sizin Allah'a ortak koştuğunuz şeylerden uzayım. Ben bütün batıl dinlerden uzak ve Allah'ı bir bilerek, gökleri ve yeri yaratana yüzümü çevirdim. Ben, Allah'a ortak koşanlardan değilim." dedi. Bu üslup, Hiz. İbrahim (a.s.)'in insanlara Allah'ın varlığını anlatma üslubuydu. O gün bayramdı. Halk puthanede toplan-

mıştı. Hiz. İbrahim (a.s.)'de oradaydı. Halk bayram yerine eğlenceye gitti. Hiz. İbrahim (a.s.) puthanede kaldı, eline baltayı aldı, büyük put hariç, bütün putları kırıp yere serdi. Sonra da baltayı götürüp büyük putun boynuna astı. Halk puthaneye dönünce

Hiz. İbrahim (a.s.)'in hanımı Hiz. Sâre'nin kabri.

Hiz. İshak (a.s.) ile hanımı Hiz. Rifka'nın kabirleri.

Hız. Yakub(a.s.)'i ziyaret eden YOYAV gezi grubu, O'nun manevî huzurunda.

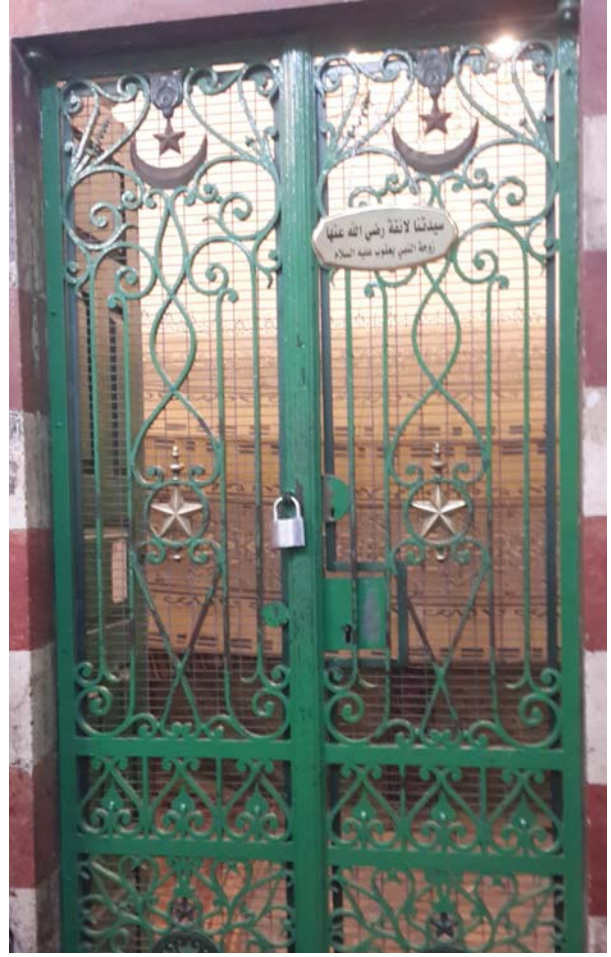
dehşete kapıldı, akıllarına ilk gelen isim, Hz. İbrahim (a.s.) oldu. Çünkü geride sadece O kalmıştı. Hz. İbrahim (a.s.)'i sorguya çektiler. Hz. İbrahim (a.s.) "Bunu yapsa yapsa şu büyükleri yapmıştır. Eğer konuşabiliyorsa ondan sorun." dedi. Halk: "Ey İbrahim! Bunların konuşamayacağını sen de bilirsin" dediler. Bunun üzerine Hz. İbrahim (a.s.) onlara şöyle dedi: "Öyleyse Allah'ı bırakıp da size bir fayda ve bir zarar veremeyen şeylere hâlâ tapacak mısınız? Size de, Allah'tan başka tapıklarınıza da yuh olsun! Hiç akıllanmayacak mısınız?"

Putları Hz. İbrahim (a.s.)'in kırdığı açıkça ortaya çıkmıştı. Nemrut, Hz. İbrahim (a.s.) ile kendisi konuşmak istedi. Nemrut: "Söyle bakayım, Senin ibadet ettiğin ve halkı da O'na ibadete çağırdığın Rabbin kimdir, O'nu gördün mü?" dedi. Hz. İbrahim (a.s.): "Benim Rabbin, hem diriltir, hem de öldürür" diye cevap verdi. Nemrut: "Ben de öldürür ve diriltirim" dedi. Bunun üzerine Hz. İbrahim (a.s.): "Allah, güneşi doğudan getiriyor, haydi sen de onu batıdan getir, bakayım" deyince Nemrut şaşırıp kaldı. Nemrut bu mağlubiyeti hiç hazmedemedi. O'nu bütün âleme ibret olacak şekilde öldürmek istiyordu. Büyük bir ateş yaktıracak ve Hz. İbrahim (a.s.)'i içine atıp yakarak öldürecekti. Korkunç ateşin yanına yaklaşmak imkânsızdı. Yapılan bir mancınıkla Hz. İbrahim (a.s.), ateşe atıldı. Hz. İbrahim (a.s.), ateşe atıldığı anda Allah Teâlâ, ateşe yakmama emrini verdi. Etrafı güllük gülistanlık oluverdi. Nemrut'un bütün planı suya düştü. Artık Hz. İbrahim (a.s.) ile başa çıkamayacağını anladı. Daha sonra Hz. İbrahim (a.s.), Mısır'a gitti. Mısır'dan ayrıldıktan sonra

Kudüs yakınlarında bir bölgeye geldi ve bir mescid yaptı. Hz. İbrahim (a.s.)'in hanımı Sare'nin çocuğu olmuyordu. Hz. İbrahim (a.s.), kendisinin yerine geçecek sâlih bir evlat hasreti çekiyordu. Sonunda Sare, Hz. İbrahim (a.s.)'in hizmetçisi Hâcer ile evlenmesine izin verdi. Bu evlilikten Hz. İsmail (a.s.) dünyaya geldi. Hz. İsmail (a.s.)'in dünyaya gelişinden sonra Sare ile Hâcer'in arası açıldı. Sare, Hâcer'i kıskanıyordu. Hz. İbrahim (a.s.)'den, Hâcer'le İsmail'i alıp uzak bir yere götürmesini istedi. Allah Teâlâ da, Sare'nin bu isteğini vahiyle teyid ederek izin verdi. Hz. İbrahim (a.s.), oğlu İsmail ile Hâcer'i yanına alarak bir meleğin rehberliğinde Mekke'ye gitti. Hz. İbrahim (a.s.), onları bugünkü zezem kuyusunun yakınında bir ağacın yanına bıraktı. O zamanlar oralar, ıssız bir vadi idi. Arazi tarıma elverişli olmadığı gibi suyu da yoktu. Hz. İbrahim (a.s.), oğlu ile hanımı Hâcer'in yanlarına bir parça yiyecek bırakarak Şam'a dönmek için yola çıktı. Bir zaman sonra Hz. İbrahim (a.s.), hanımı Hâcer'i ve oğlu İsmail'i ziyaret etmek üzere Mekke'ye gelip onları iyi halde bulunca çok sevindi. Hz. İbrahim (a.s.), oğlu İsmail'den bir süre ayrı yaşadı. Sonunda Mekke'ye döndü ve Hz. İbrahim'in işaret ettiği yerde Kâbe'yi inşa etmeğe başladılar. Hz. İsmail (a.s.), yüksekçe bir taş getirdi. Hz. İbrahim (a.s.), bu taşın üzerine çıkarak binayı inşa etmeye devam etti. İşte bu taş, Makam-ı İbrahim'dir. Hz. İbrahim (a.s.), Kâbe'nin inşaatını tamamladıktan sonra Makam-ı İbrahim üzerine çıktı, haccı ilan etti. Allah Teâlâ, bu ilanı kıyamete kadar gelecek bütün insanların ruhlarına ulaştırdı. Hz. İbrahim (a.s.), son olarak hanımı Sare ile birlikte gidip Kâbe'yi

Hiz. Yakub (a.s.)'in kabri.

Hiz. Yakub (a.s.)'in hanımı Hiz. Laika'nın kabri.

ziyaret etti. Haccını yapıp tekrar Şam'a döndü. Hiz. İbrahim (a.s.), 175 yaşında vefat edip, Halil şehrine defnedildi.

Tabii Halil denilince hemen akla Halil İbrahim Peygamber (a.s.) gelir. Çünkü bu şehir adını O'ndan almıştır. Hiz. İbrahim (a.s.)'in ömrünün son yıllarını geçirdiği yerdir Halil. Dolayısıyla türbesi de gördüğümüz gibi buradadır. El-Halil, Kudüs'e 32 km. uzaklıkta güneybatıya düşen bir şehirdir. Bu şehir, Filistin bölgesinin Batı Şeria tarafında yer alır. Halil İbrahim bereketi meşhurdur. Bereketin kaynağı da verimli arazidir. Buraya gelirken yol boyunca gördüğümüz gibi şehrin her tarafı bahçeliktir. Bahar ve yaz mevsiminde her taraf yem yeşildir. Üzüm bağlarıyla tanınır. Şehir, M.Ö. ikinci bin yılın ilk yarısında Kenaniler tarafından kurulmuştur. Şehre şimdilerde "Hebron" denilmektedir, bu da "Halil" manasında "Dostluk, arkadaşlık, birlik, beraberlik" demektir. Halil, her üç semavi dince mukaddes kabul edilir. Çünkü bütün dinler, Hiz. İbrahim (a.s.)'i kendilerinden bilirler. Kur'an-ı Kerim'e göre ise, Hiz. İbrahim (a.s.) ne Yahudi, ne Hıristiyan'dır. O, sadece Hanif bir Müslümandır."

Hiz. Yusuf (a.s.)'in kabri.

El-Halil Mescidi'nin dışından bir görüntü.

Beytullahm

Kudüs gezimizin ilk gününde kısa bir şehir turu yapan gurubumuz Selahaddin Eyyûbî Han-gâhî ile Kıyame Kilisesini ve Ömer Mescidini gezip gördü. Cuma namazını Mescid-i Aksâ'da kıldıktan sonra Kubbetü-s Sahra'yı ziyaret etti ve daha sonra Beytullahme geçti.

Beytullahm, İsa Peygamberin doğduğu yere daha sonraları yapılmış bir kilisedir. Kilise Hıristiyan dünyasının ikinci büyük mabedidir.

İbranice "Ekmek Evi" anlamına gelen Beytullahm, Kudüs'ün 10 km. güneyinde yer alır. Filistin Özerk Bölgesine aittir. İncil'e ve Müslüman coğrafyacılara göre Hz. İsa (a.s.) burada dünyaya gelmiştir. Yine Hıristiyanlarca Hz. Davut (a.s.) ve Hz. Süleyman (a.s.)'ın türbeleri de buradaki mağaradadır. Beytullahm, tarih boyu hiçbir şekilde zarar görmedi. 400 sene kadar Osmanlı idaresinde kaldı. Burada, nerede ise bütün Hıristiyan mezheplerinden insanlar vardır. Özellikle şehir, Hz. İsa'nın doğumu (Christmas) kutlamalarında dünya Hıristiyanları tarafından ziyaret edilir. Hz. Meryem, Hz. İsa'ya hâmile kalınca askerlerin ve çevrenin verdiği rahatsızlıktan dolayı Beytullahm'e göç eder. Burada bir mağaraya girer, tek başına yaşar. Doğumdan sonra da tekrar Kudüs'e döner. Bizans İmparatorunun annesi Helena, mağaranın üzerine "Meryem Kilisesi" adıyla M.S. 333 yılında bir kilise yaptırmıştır. Kilisenin içinde sol tarafta bir boşluk vardır. Bu boşlukta Hz. Ömer (r.a.), bir yolculuk esnasında namaz kılmıştır. Bu bölümden Hz. İsa (a.s.)'nın doğduğu yere merdivenle inilir. Hz. İsa (a.s.)'nın doğduğu yer, büyükçe gümüş bir yıldız ile işaretlenmiştir. Beytullahm şehrinin % 70'i Müslüman, % 30'u Hıristiyan'dır.

Bu şehir, İsrail tarafından utanç duvarları ile çevrilmiş durumdadır. Daha çok Hıristiyan Filistinlilerin yaşadığı bir yerdir. Buranın bir diğer özelliği Hz. İsa'nın doğduğu mağaranın burada oluşudur. Şehrin eski mimarî yapısı aynen Kudüs'de olduğu gibi korunmuştur. Yeni yapıların mimarisi eskilerin aynısıdır. Yıllardır savaş olmasına rağmen mimaride bir bozulma olmayışı çok ilginç.

Hz. İsa (a.s.)'nın doğduğu mağara üzerine yapılan kiliseye küçük bir kapıdan ancak başınızı eğerek girebiliyorsunuz. Bu kilisenin kapısı dikkatli bakınca da belli olduğu gibi çok yüksek ve geniş imiş. Burayı ziyarete gelen eski soylular ve krallar atlarından inmeden kilisenin içine girerlermiş. Bu hareketi dini mekânlar için uygun bulmayan Osmanlı, kapıyı küçülterek bu hâle getirmiş. Böylece kiliseye herkes başını eğerek girmek durumunda kalmıştır. İşte Türklerin emri altındaki insanlara ve onların dinî inanışlarına saygısının en yüksek mertebesidir bu.

Beytullahm'deki Doğu Kilisesi'nin gece görüntüsü.

Lut Gölü

Kudüs gezimizde gördüğümüz yerlerden biri de Lut Gölü idi. Bu gölün tarih boyu değişen isimleri vardır. Tevrat'ta "Tuz Denizi", Batı kaynaklarında ve Arap dilinde "Ölü Deniz" denmektedir. İslam tarihinde Lut kavminin helâk edildiği şehrin bulunduğu yer olarak geçer.

Göl, etrafı açık renkli kireç taşından oluşan, kuzeyden güneye doğru uzanan derin bir çukuru kapsar. Gölün kuzeyden güneye uzunluğu 80 km. eni ise yaklaşık 16 km. dir. Lut Gölü, deniz seviyesinden 400 m. çukurdadır. Herhangi bir akarsu ile beslenmez. Gölün suyunun derinliği ise güneydeki koyda 5- 6 metreyi geçmediği halde, diğer yerlerde ortalama 150 m. yi bulurken, kuzeye doğru ise 400 m. ye kadar iner. Gölün tuzluluk oranı binde 240'ı aşmaktadır. Bu durum açık denizlerde binde 35 civarındadır. Göl suyuna kötü bir tat ve yağlımsı bir hal veren, magnezyum klorür, sodyum klorür, kalsiyum

ve potasyum klorürdür. Bugün Ürdün buradan potasyum ve tuz üretmektedir. Önceleri göl üzerinde faal bir biçimde ulaşım yapılırdı. Gölden elde edilen çamurun romatizma ve cilt hastalıklarına iyi geldiği söylenmektedir.

YOYAV gezi grubundan bir kısmı, Lut Gölü önünde.

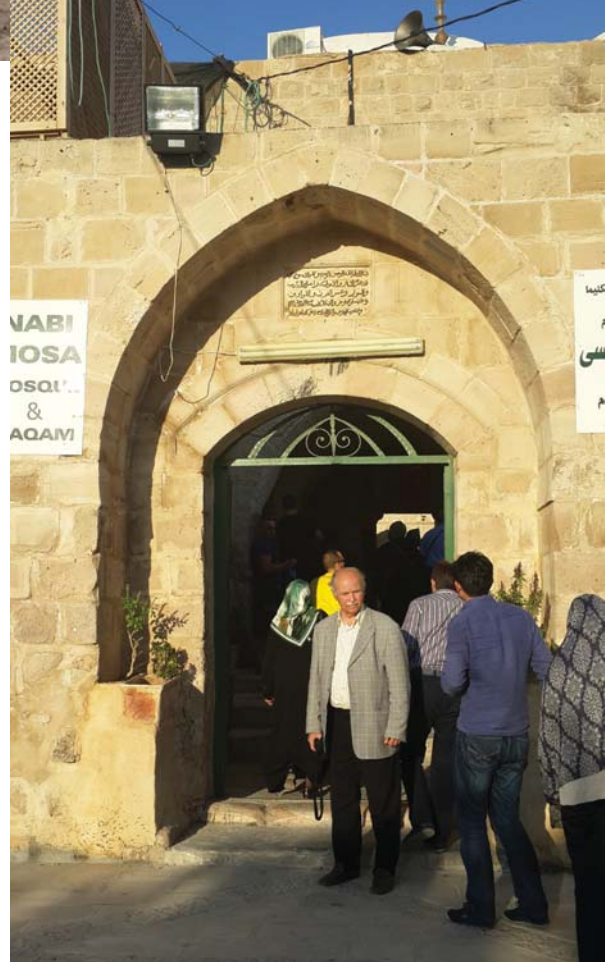

Lut Gölü'nden bir görüntü.

Hz. Musa Külliyesi

Kudüs gezimizde ziyaret ettiğimiz mübarek mekânlardan biri de, Kudüs ile Eriha yolu üzerinde Lut Gölüne inerken, konum olarak deniz seviyesinden 300 metre kadar aşağıda yer alan coğrafi bir bölgede bulunan Hz. Musa Külliyesi idi. Kudüs'e 28 km, Eriha'ya 8 km. dir. Bir tek yeşil otun dahi bitmediği, bir tek ağacın yeşermediği, alabil-diğine çıplak, boz tepelerin ortasında bulunan manevî bir makam. Burası bir kervansaray, 5 dönüm bir alan üzerine kurulmuş, iki katlı, açık-kapalı 100 odadan oluşan, camii ve makamı ile tarihî, manevî ve münzevî bir mekân. Caminin kuzeyinde mütevazî bir minaresi de mevcut. Hz. Musa (a.s.) adına inşa edilen makam ile yanındaki mescidi ilk defa Memluk Sultanlarından Sultan Baybars yaptırmıştır. İlerisine de tamir ve bakım işlerinin yapılabilmesi için geniş bir arazi vakfetmiştir. Kervansaray ise Osmanlı dönemi eseridir. Hz. Musa (a.s.), 120 yaşında vefat etmiştir. Ulu'l Azm" denilen beş büyük peygamberden biridir. Kur'ân'da adı ve kıssası en çok geçen bir peygamberdir.

Hz. Musa Külliyesi girişi.

Hz. Musa (a.s.) sandukası üzerindeki "Kelîmullâh Mûsâ Aleyhisselâm" yazısı.

Hz. Musa (a.s.) makamında Türk ve Filistin kardeşliğini simgesi olan Türk ve Filistin bayrakları.

Hz. Musa (a.s.) makamı sandukası.

Külliye avlusundan bir görüntü.